

چونغر

Ketabton.com

سلیمان لایق

چونغر

سليمان لايق

د فغانستان د علومو اکاډيمی

د ژبو او ادبیاتو علمي او تحقیقي مرکز

پښتو ټولنه

دوهم چاپ

۱۳۶۱

## ناپايه چونغر

انسان دڅه لپاره د طبيعت په پېچلې هستي کې دا ستوما نوونکي مزلونه لندوي. دڅه شي په لټه کې دی او ولي له پرله پسې مندو او هلو ځلو څخه لاس نه اخلي؟ ژوند او په سړي کې د دوام يوه ناپايه تنده، دهستېدو يوه مقدسه لمبه، په نړۍ کې د ټولو رنگونو او آوازونو دهستېدو لپاره کار کوي، ترڅو زمونږ په کوچنۍ سياره کې د پېروونو دسترې هستي او ترهغو دراجا پېر شوي ما حول غوښتنې او د نظم او توازن سنفوني پر مخ بوزي او هغه څه ته چې مونږ لا سم نه پې پوهېږو کمال او جمال ورکړي.

د کوچني انسان منډې او هلې ځلې د سترې هستې درشد او تکامل  
 د رضابخشونکې جبر د ژوند ناموس دی. سړی نشي درېدلای او طبیعت نشي درېدلای.  
 د انسان تکل او تفکر، دهغه منډه او چیغه دستر او ناپایه طبیعت د دوام د ضرورت  
 یوه برخه ده. دی ځان دهستوونکې په مقام کې ویني، نگېري په ځان کې نه ځایېږي  
 او لکه طبیعت ناپایه دی، رنگونه او عطرونه، آوازونه او پروازونه او هره هغه ښکلې جلوه  
 چې د طبیعت په اجزاوو کې خپې وهي، له ده څخه رازېږي او په ده کې ختمېږي،  
 خو واقعیت داسې نه دی کومه منډه چې پیل شوې ده پای نلري. هیڅ برېښنا، هیڅ تالنده  
 او هیڅ حرکت نه ختمېږي، یواځې خپله بڼه اړوي او په نوې بڼه او لاندې بڼه کې ابدی  
 جریان مومي.

دیوه کوچني اور اوړکي چونجې دوزرونو رڼا او دگل پر پانه دیوې پرځې  
 د شاخکې ځلا پای او انجام نلري. بلکې دهستې په لویه غېږه کې له یوې جلوي څخه بلې ته  
 او له بلې نه بلې ته ځای بدلوي او د ترکیب او تجزیې په ضروري خلود کې د ابدیت پر ناپایه  
 واټ باندې لاروې او د بې انجامه مقصد خواته ور ځلي.

هغه تاو او تودوخه چې په ما کې د چونغر کوچگرو جلوو را پیدا کړې ده، د همدې  
 ابدې جبري تکل او ددې نه تما مېدونکي ترکیب او تجزیې د بهیر د پرله پسې خپو  
 دلایتناهي شاخکویو واحد فرد دی. داسې فرد چې کله لکه او ښکته د غمونو او دردونو راز  
 سپړي او کله لکه شبنم د گلپانو په رنگینه غېږ کې رغړي.

چونغر شاخکې دی خو لکه زه، لکه انسان ناپایه دی. هغه به تر کلونو کلونو زموږ  
 د شېبې رنگونه او عطرونه د مستقبلونو له را غوړېدونکو رنگونو او عطرونو سره ترکیبوي او  
 نن ته به په سبا کې دوام ورکوي.

سلیمان لایق

۱۳۶۱ ر ۵ ر ۲۵



چونغر \_\_\_\_\_ سلیمان لایق

د زړه آواز

## زما وطنه

اي زما بښکلي وطنه زما تنه  
زما کوره، زما گوره، زما عدنه  
چې نارام شم ته مې وياړې، ته مې نازې  
ستا زانگو د بابا غېږ د مور لمنه  
زما په ډډو د گلانو پا لنگ لگي  
که هر خومره د ستاخوړه شي اغزنه  
په درو کې، په سيندو کې، په رغو کې  
په هر گام کې دې د ژوند سندرې پلنه  
هره تيره دې له شور او زوره ډکه  
د فرنگ د يرغلو دندان شکنه  
ست! په پښو کې سپېلنې شم وياړنې شم  
اي زما بښکلي وطنه، زما تنه !!!

## د پښتو کوره

ای د اشیا تاجه د لرغونو عظمتو کوره  
گران افغانستانه، د زړه سره، د پښتو کوره  
مینه دې خوځېږي زما په شعر کې خپې خپې  
ای د لوړو غرونو او سیندونو او درو کوره  
ستا په طبیعت کې، طبیعت هم رزمي شوی دی  
ای د سپلاوونو او واورینو توفانو کوره  
هره لوېسته خاورې دې کتاب کتاب خبرې دي  
ای د روایاتو، مذهبو او ترانو کوره  
بناد دې یې، آزاد دې یې، ودان دې یې!  
کور دامنیت دې یې، کعبه دهر افغان دې یې!

## زلمي ته

راوزه، له دردو او ارمـانو سره راوزه  
له علم او له کتاب او له فکر و سره راوزه  
له گوټ دانزو نه چې کلونه پکې ناست وې  
د ژوند د حقیقت له فلسفو سره راوزه  
فرصت د غلېدو بیا زمانې درته درکړې  
میدان د امتحان ته له جلوو سره راوزه  
غورځونه له زړو زړو خبرو ستړي شوي  
له نویو مضمونو او ترانو سره راوزه  
ددې ښکلي وطن د نیمگړتیاوو تلافی ته  
له عشق او له وفا او نهضتو سره راوزه  
اې ځوانه اې افغانه اې د عصر راز داره  
له بشپړ حرارت او له لمبو سره راوزه

## د ملگرو کاروان

په په مشرق کې بیا روان دی توفان ورو ورو  
ځکه خوځي مې په زړه کې ارمان ورو ورو  
دافغان دوحدت سپل راروان شوی  
پرې ډوبېږي وطني پرنگیان ورو ورو  
د ژوند باد له ابا سینه راخوځېږي  
خوځوي دباغ د حوروزلفان ورو ورو  
بیا په زړه دهندو کش کې اور بلېږي  
ترې تاوېږي دوطن پتنگان ورو ورو  
نه پوهېږم زمانه په څه تديیده  
چې را باسي له رمې نه لېوان ورو ورو  
له ناوې دآبا سین تر آمو سینه  
را غوږېږي زمادهیلو گلان ورو ورو  
دا ویران ویجاړ وطن به گلستان شي  
چې پې اوري زماداونسکو باران ورو ورو  
زړه مې ځکه دوصال له میو مست دی  
چې ځوځېږي دملگرو کارولن ورو ورو  
د «لایق» د سینې تاو به بهر نشي  
خوپاڅه شي دغه نوي ځوانان ورو ورو

## د خولو باران

ژړوي مې تېر يادونه د شېاب  
زه که څه يم د غرونو ځير. افغان  
يو ځل دومره مهلت را کړه چې اوبه کړم  
ستاد شونډه و په شربت تېرې ارمان  
پرېرېده پرېرېده چې راوسپړي گلونه  
دا تېره تېره اغزي د بيا بان  
که لا سونه د باغوان وای خو ځېدلي  
لا په خوابه دا بېد يا وه گلستان  
هره لوبشته يې د مينې منزلگاه وه  
دا وطن چې اوس لوڅ شوی په دا شان  
هره تېره د وطن بچوته ژاړي  
خو افسوس چې څوک يې نه اوري فغان  
دلړ مو او مارانو په ځای پرېرېده  
پرې خواره شي سندر غاړې بلبلان  
هره څنډه به يې رشک د فردوس شي  
که پې سم شي د خولو گرم باران

## د پسرلي ډېوي

دا اورونه په بېدياوو کې بلېږي  
که د سرو گلو غوټې دي چې غوړېږي؟  
د خاتولو قافلې دي را روانې  
که د سرو میو پيالې وېشلې کېږي؟  
نوي نوي قوتونه، آرزو گانې  
په رگود بزگرانو کې نخېږي  
خوانه گوره چې فرصت درنه لار نشي  
زمانه انتظار نه باسي تېرېږي  
د وطن فضا هوا او د بڼې غرونه  
د زلمو له ارمانو سره سمېږي  
زمانه به پرده پورته کړي له کاره  
د زاهد زړگي که چوي که ویلېږي  
چې په سر کې یې هوس دمستي نه وي  
هغه کام نه پورته کېږي، نه رغېږي  
پسرلي به نوي نوي زېري راوړي  
چې د فکرمسیحا پکې خوځېږي

## د پنځشېر باز

خومره زړور دی دا دغرونو د پنځشېر باز  
زړه له زمري باسي په منگولو دا سرتېر باز  
ما دخنځ<sup>(۱)</sup> د پاسه په ډبرو کې لیدلی دی  
یوه رپ کې دسترگو، له نظره شي بیا تېر باز  
زور یې دسېلاب، منډه برېښنا، حمله یې تندر ده  
ستر مظهر د خلکو د قدرت دی دغه هېر باز  
ژرنده د آسمان یې که د سر په کاسه وگرزي  
ټیټ به نشي چاته دا مغرور دغه دلېر باز

---

۱ - په پنځشېر کې یوه دره ده .

## دکباب بوی

زړه مې په دردو کې بڼا کړې پېچ و تاب  
 نه پوهېږم اور دی، که جنون، که انقلاب  
 اوري له قلمه مې دردونه په خبرو کې  
 ووايه ناصحه څنگه بند کړم دا حساب  
 وړانه میخانه کړې نه پوهېږم څه پې شوي دي  
 ولي پکې نشته نه ساقې او نه خراب  
 نه دلته په جوش او په مستۍ کې څوک نڅاکوي  
 نه پکې مطرب شته نه ملگري نه رباب  
 نه هغه صوفي شته چې صفا د بايزيد لري  
 نه هغه شيطان شته چې آدم يې که خراب  
 لارې د مسجد او میخانې دواړه تړلې دي  
 نشته دی توفیق نه د ثواب نه د عذاب  
 نه په دې چمن کې یو شین ډکی د گياوینم  
 نه په دې بستان کې یو بلبل او یا گلاب  
 زړونه یا سینې دي د حرمان په لمبو سوې دي  
 بوی که چېرې جگ شي د وړیت شوي یا کباب

## پښتون زلمی ته

گرزه ملا ترلی له وسلو سره  
جار دې شم زلمیه له پښتو سره  
زړه د دښمنانو دې لږزانه وي  
ستا د شجاعت له زلزلو سره  
خاوره د وطن بې میو مسته ده  
ستا د احساساتو له خپو سره  
زما قلم او ژبه د تر خاورو شي  
سم که نشي ستاله قد مو سره  
پل کېږده چې سترگې درته کېږدمه  
زړه سره، له سر او له لېمو سره  
فخر کوه خنده چې در جار شمه  
دا وطن د تادی لورو غرو سره  
گرمه کړه گرمي دخپلواکۍ پسې  
اې د اور بڅرکې له لمبو سره  
باز که ستا په کور بې حایه والوزي  
وبه سوځي خاله له بچو سره  
جار دې شمه، جار دې شمه، جار دې شم  
جار دې شم زلمیه، له پښتو سره

چونغر \_\_\_\_\_ سلیمان لایق

## زبور زړه

که لایق دخپل هیواد وفادار نه وای  
هسي رنگه به هېر شوی او خوار نه وای

که مې زړه د زبورو په لار نه تلای  
هر طرف به پې دتورو گوزار نه وای

که مې غږ د خلکو نه وای اوچت کړی  
د تورو نو په چپا و به آزار نه وای

شاعری ته به مې لاس نه و وړ وړی  
که مې قام سره د زړه اختیار نه وای

زمانې که زما درد وای ازمویلی  
هسي رنگه به ساکت او کرار نه وای

ما به خله زړه نیوو د اور لمبو ته  
که له ژوند سره مې خیال د قمار نه وای

## قا فله

بې مطلبه بې مطلبه هره خوا وې گامونه  
نه پوهېږم کوم پلوه ځي دا زموره کاروانونه

په دې گډې قافلې کې نه مجنون شته نه ليا شته  
چاته يوسو ارمانونه ، چاته وژاړو غمونه

په دردويو اخته شوي ، نه طبيب شته نه دوا شته  
څه بې ځايه کتېدلي دازموز زاره دردونه

کاشکې نه وای يو ځای شوی له دې ورانې قافلې زه  
يا بدله وای دا ځمکه او يا نوروای دا کلونه

وينس به نشي دغه قوم که نغمه شم سرتريايه  
که رباب غونډې گويا شي د لایق دزړه تارونه

## د خلکو بیرغ

د فکر په ټالوونو کې زنگېر مه زنگېر م  
د غم په دریاوونو کې غرقېر مه غرقېر م  
چې وینو د بې دردو کې ونشوم لمبېدلی  
په اوبښکو کې مې پرېږدي چې لمبېر مه لمبېر م  
ناصحه زما لمبو ته غرض مه کړه غرض مه کړه  
ما پرېږده پخپل اور کې چې سوځېر مه سوځېر م  
آدم یم د درخو په لور بې واکه بې اختیاره  
روان یم په دې هیله چې رسېر مه رسېر م  
د قوم په دماغ کې چې کوم نوی توفان راشي  
د شعر په جامه کې زه نخېر مه نخېر م  
د خلکو د قدرت په لاس لوېدلی یو بیرغ یم  
د دوی په احساساتو کې رپېر مه رپېر م  
زه څه یم دا اولس دی چې هر لورې ته مې بیایي  
د دوی تر ارادې لاندې خوځېر مه خوځېر م

## د عصر ساز

بیا ساقی راغلی ترخو میو ته بلل کوي  
اور یې په پیالو کې اچولی ازمویل کوي

سازنن بل آواز، بله نغمه، بله مزه لري  
عصر زېږولی د ذوقونو سمول کوي

فصل د گلونو د اشیا په لوړو غرونو کې  
غلی خو خېدلی د کامونو خوځول کوي

خوند د زاهدانو له تقوا څخه وتلی دی  
زه د ریایي شو د زهادو شرمول کوي

دا بلا انسان بیا په رگود کائناتو کې  
ورو ورو لگیا شوی د اسرارو لټول کوي

هیلي د وطن دولسونو زما په شعر کې  
نویو ارمانو ته د فکرونو اړول کوي

## گیله منه مینه

په بهانو مې له خپل ځانه شپي  
چاته گيله چاته ژړا وکړم

پخپله سهو نه پوهېږمه زه  
د کومې عفوې تمنا وکړم

نه مې مني او نه مې زړه را کوي  
چاته شکوه ددې بلا وکړم

لېونی زړه مې نه صبرېږي وروڼو  
چا سره کېنمه سلا وکړم

رقيب زما د عمر غم خوړلی  
ژړا دنن که د سبا وکړم

اشنا بېلېږي، زړه اشنا ته وي  
عذر د زړه که داشنا وکړم

په دې بې درده دنیا گۍ کې ربه  
له چانه هيله د وفا وکړم

## ساقی ته

ساقی لاس وړه پیمانی ته چې ځنډه پري  
د زمان قافله درومي نه درپري  
خو چې سترگې وازوو بهار به نه وي  
ځواني خوږ شاني یو خوب دی او تېر پري  
نه په عمر خه باور شته نه په حسن  
خوک خبر دی چې سبالمر به پې خېژي  
خام حریف د خم مدار ته منتظر دی  
بد مستي د تاک په پانهو کې نخېري  
خوبان خوشي خپل جمال ته غره شوي  
د گل پانه په یوه سپلی رږ پري  
هغه لوبښی چې کلال د زمان جوړ کړي  
خامخا به دهغه په لاس مټې پري  
ساقی را کړه پیمانه پروایې مه کړه  
بڼه پوهېږې چې خه کېږي هغه کېږي  
د زاهد دا کړدې او جفا گانې  
تش په میو علا جېږي او هېر پري  
ژرمې مست کړه چې فضول عقل مې وژني  
دافضا مالره تنگه تنگه کېږي

## لنډ عمر

خو غوټی ورته خنډ لې بهار تېر شو  
لامسکايې کړې نه وه چې وار تېر شو  
د شېبو د تېرېدو په هنگامه کې  
ژوندون سترگې خلاصولي قطار تېر شو  
ما پيالې پورته کوله چې ځان تود کم  
زه لا نه ومه تود شوي انگار تېر شو  
رنځور زړه مې رغاوه د یار په سترگو  
د بریښنا په منډه یار او بیمار تېر شو

## عاشقانه تیوس

ماویل په پنبو مې درست جهان در پسې وغوښت  
 دې ویل آگایم په دې در بدرو زه  
 ماویل زخمي زړه به مې شوک دارو در مل کړي  
 دې ویل په ښکلو او خوږو خبرو زه  
 ماویل درست عمر مې په داد او فریاد تېر شو  
 دې ویل پوهېږم په دې بې اثر و زه  
 ماوې په سینه دې دوه کوتري دي رپېري  
 پرې مې زده چې لو بم پې دې دوو کوترو زه  
 وړانه له خندا شوه وې پې: نه نه نه نه نه  
 شوکې به در نکړم ددې دوو وزرو زه  
 ماویل که مړ شوم کوم نظر به مې ژوندی کړي  
 دې ویل په دغو دواړو جادو گرو زه  
 ماوې رقیبانو را تریخ کړی زما کام دی  
 دې ویل چې خوږ بې کم په سرو شکرو زه  
 ماویل زما په گربوان نشته مرغلي  
 دې ویل جړاو بې کم په مرغلو زه  
 دې وې ملایان زموږ په مینه خبر شوي  
 ماویل خبر یم په دې بې خبرو زه  
 دې ویل په ښار کې وفادار ملگری نشته  
 ماویل چې خیر دی د غرو کمرو زه

## عشق دریا ب دی

بیالیا د چاپینو ته غوړولی سلسلې دي  
چې نسیم له غرو راوړې د عنبرو قافلې دي

زړه مې پرېښوده فریاد ته، بې فریاده زړه به څه کم؟  
سر نوشت د عاشقانو همدا سوې غلغلې دي

بېگا خوب کې بې سببه، له سپوږمۍ نه وېرېد مه  
ګوندې بیا دیار په زړه کې پیدا شوې څه گیلې دي

په مستۍ کې ساقی ووې: تشوئ یې تشوئ یې  
که څه شته دي په دنیا کې دا د میو قلقلې دي

بلبل وینې غورځولې د ګلانو پر اغزیو  
پتنګ وویل په اور کې: دا اولې مرحلې دي

اې زما لېونی عشقه ځلاند اوسه، ژوندی اوسه  
هر مشکل دې لذتونه، هر آفت دې حوصلې دي

عشق دریا ب لایق حباب دی په هر موج هره خپه کې  
ټکرونه، تندررونه، محشرونه، زلزلې دي

## د پښتو اجاره دار ته

د پښتو اجاره داره، بیا دې شه دام غوړولی  
بیا دې کوم یو ایسار کړی، بیا دې کوم یو کړولی  
بیا په زړه کې چاته گواښې، بیا دننه چاته اېشې  
بیا دې څوک په نښه کړی، بیا دې کوم یو نړولی  
ته په خودیې که بې خودیې، دا په شه شي لوبې کاندې  
دغه ژبه د ملت ده، نه ده رې نښې خلی  
مه له ځانه شه ترې باسه، مه له گېلې شه ور باسه  
دا بنیاد د پښتنو دی، ډېر منلی ډېر سپېڅلی  
هر زلمي ته مه خرنه پره، پخپل فکر مه ټینګېره  
زمانه لکه سپلا ب ده، وړي هر زوړ له کاره تللی

## چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

### اې هيلو!

لري شئ اې هيلو له مالري شئ  
وتبنتئ، پردى شئ، مروړې شئ

مه ژاړئ زما په دردو مه ژاړئ  
اې زما غريب سترگو ډبرې شئ

اوبښكو زما له سترگو خخه والوزئ  
غاړو كې دنورو مرغـلرې شئ

اې زما دژوند ترخو ترخو غمو  
وخوځئ شعرونه شئ، خبرې شئ

اې دخلكو هيلو زما په شعر كې  
پورته شئ آسمان ته لرو برې شئ

تندر شئ، برېښنا شئ، سپلاوونه شئ  
تورې تورې وربځي شئ، خپرې شئ

## اوبنتی بخت

زړه مې په غمونو کې گډېږي بېتابي کوي  
سېل مې له لېمونه را روان دی خرابي کوي

هیله لېونی شوه، ږنگه بنگه بې جلیه ځي  
نه منې خبرې مې پېښې د شرابي کوي

سامې ښکته پورته ځي، نغمې د سوزو سازو څي  
ژوند نارامه کړې ده پېښې دربابي کوي

وسوله سینه مې د دردونوله گرمۍ څخه  
لار ترې ورکه شوې سوځول د کبابي کوي

لارې د سارا او د ځنگل دواړه تړلې دي  
عقل گمرا شوی ادعا د نوابي کوي

زه لایق د هسي بدبختۍ او جفا نه ومه  
بخت په بله مخه اوبنتلی خرابي کوي

## د ژوند فکر

د گل خنداماته ژړا راوړي  
سترگو ته شونډې د اشنا راوړي  
د پروانې تراړو وگرز مه  
چې بوی د مینې او وفا راوړي  
ساقی په مستو لېونیو کتو  
مستان بې میو په نخا راوړي  
د میخانې دانننې دودونه  
زلمو ته هیله د سبا راوړي  
نوي خیالونه هدیرې ته زموږ  
د ژوند لپاره مسیحا راوړي  
د عاشقانو ژېړ او مات رنگونه  
فرعون د مینې ته موسا راوړي  
لایق خپل کام ته د ادب په ژبه  
فکر د ژوند او د بقا راوړي

## زهد شکن بنایست

ستاد حسن په سپېدو کې خوځېدلې زلزلې دي  
د آسمان له سخته زړه نه پورته شوې ترانې دي

نه پوهېږم څه محشر دی ستاد سترگو په گردش کې  
چې یا ران یې نېشه کړي بې دمیو له پیالې دي

ستاد سرو سترگو له تاوه کباب شوي لږمونونه  
دالالونه که یاقوت دي، که سکروټې که لمبې دي

هر بنایست چې تجلی کړي زما په شعراو اندېښنو کې  
ستاد تیو یا د سترگو یا د زلفو کرشمې دي

ستا له هسي جلوي جار شم چې زاهد یې په ملامات که  
کړنگولي یې جامونه، ننگولي میخانې دي

څه به هڅه د طاعت کړم، څه به هیله د جنت کړم  
بڼه پوهېږم ستا په عشق کې تورې شويې خاتمې دي

لایق دومره ساده ندی چې د وصال تمه دار شي  
ستا دغېږي په ارمان کې ډکې شوې هدیرې دي

## وحشي طبعه

نه منت د خرابات وړي نه مننه د حرم كړي  
خه وحشي طبعه لرمه چې له ټولو خنځه رم كړي

د ملگرو خامي هيلې هغه چارې په ما كاندې  
چې تې يې په غنم كړي حرارت يې په شبنم كړي

زړه مې بس چې ديارانو ځان ځاني آزرده كړي  
نه دچاپه خندي خاندې ، نه دچاپه غمو غم كړي

د صحرا له سره شفق نه د جنون پيغام رارسي  
په آدم چې مينې و كړې هغه چارې په ما هم كړي

پريشان توفان خو څېړي د درخو د خنډو موج كې  
را ته ښكاري دا سېلاب به زما د زړه خونه برهم كړي

گوشمالي د حوادثو هغه چارې په ما كاندې  
لكه گوتې دمطرب چې د رباب په زيرو بم كړي

ساقې مړم كړم حسرتونو ، خاورې شويو ارمانونو  
يوه ترخه پيمانه را كړه گوندې وي چې خه مې تم كړي

## د گلانو بستر

بیامې ساقی ولید د خیالونو په خوبونو کې  
بیا د جنت حورې راته ناڅي په جامونو کې

زه د ســکندر د آیینې څه گدا نه یمه  
زه هر څه لیدای شمه د بنکلو په مخونو کې

غرونه که لالونه شي طلا شي او زما شي بیا  
نه ارزي پدې چې ځواني تېره کم غمونو کې

زه که می پرست نه یم نو څه به شم او څه به یم  
څه پسې به گرزم د مړې خورې په رگونو کې

زانگم د سپوږمۍ په تناوو کې له جانان سره  
خیال چې را سره شي د نېشې په جنتونو کې

کله چې دیار په سودا پرېوزمه ویده شمه  
اورم په گلونو کې را اورم په گلونو کې

## د اور جامونه

ستا په یاد چې پیمانه کړم — او چته  
ټول غمونه کې بنکاره شي جام جم شي

د عشق هره ترانه چې له ما وزي  
د سرووینو په لارځي د زړونو غم شي

هر یو گل ته چې د مینې موسکا وکړم  
لاغوټی وي چې د بل سړي حرم شي

عشق د هر عشرت پرسته مقام ندی  
عاشق هغه چې د اور لمبو ته تم شي

زه د هجر د توفان یاغي مارغه یم  
هر یو تندر چې را کوز شي ما ته سم شي

دا زما تور سرنوشت گوره په خه دی  
خوک چې زړه ته رانیږدې کم په ما گرم شي

نه به مخ د مصیبت له مانه واوړي  
نه به جنگ له خپل تقدیره زما کم شي

جگي جگي ساقی را د اور جامونه  
گونډې غم زما د زړه د ټول عالم شي

## اندېښنې

يا زما سترگي ښکلا نه پېژني  
يا په دې عصر کې ښکلا نشته

ساقې که هر خومره پيالې کړنگوي  
خو د يارانو اشتها نشته

پدې سړو سړو ذوقو کې مگر  
شاخکې دمینې او وفا نشته

یواځې پاتې يم ژدا راځي  
په دغو خلکو کې اشنا نشته

تورې په تېکو کې زنگنې شولې  
توان د جهاد او د غزا نشته

په دې نوکاره حریفانو کې هېڅ  
فکر د ژوند او د بقا نشته

په دغو سوځنده لمبو کې ربه  
یوه گوشه د انزوا نشته

## گیله

زما دردونه که دوا نلري  
دتا بنایست هم شه بقا نلري  
د پیغلتوب په شرنگ مغروره مه شه  
دا یوه برېښنا ده او وفا نلري  
ماته وعدې د نن سبا مه کوه  
عمر مهلت د نن سبا نلري  
سترگې چې ژاري گناهکارې ندي  
د غم چینی بله متا نلري  
لېونی زړه مې وایه چاته بوزم  
هغه بل لوری بې له تا نلري  
زما د صبر پیا له ډکه شوله  
د تا عذرونه انتها نلري

## د دردونویار

آشنا ساقی شه چې خمار لرمه  
د زړه په سر د غم غبار لرمه  
ماته د حزم نصیحت مه کوه  
زه له خپل ژوند سره قمار لرمه  
له اوره ډکې کره پیالې د میو  
چې نن دسولو انتظار لرمه  
له وښیارانو تښتېدلی یمه  
له لېونیو سرو کار لرمه  
ملا که ویایي د جنت په حورو  
زه د دردونو افتخار لرمه  
لکه ډېوه سوځم او ژوند کومه  
کاروان د اوښکو سره لار لرمه  
له دې نازکو خیالونو سره  
د گل په پاڼو کې مزار لرمه

چونغر \_\_\_\_\_ سلیمان لایق

## مروره زړه

زړه مې ویلي کېږي له کوگله ځي  
نور دژوندانه له دې مشله ځي  
عصر بد هوادی وفا نکوي  
څه چې له ماځي له دې کبله ځي  
وايي محتسب اختیار نشته دی  
هر څه چې روان دي له ازله ځي  
وسوم د دردو له انتظار څخه  
میل مې جنون ته کله کله ځي  
وايي چې کوز بار منزل ته نه رسي  
دلته بې درنگه تر مزله ځي  
زړه مې مرور دی له ملگرو نه  
هرې خواته تېنې له کابله ځي

## خان له جهان

په زمـازـه دې ښه پوهېږمـه زه  
بيـادې په دام کې نه بندېږمـه زه  
يو ځـل چې والوتلـم والوتمـه  
بيـادې په لـوبه نه غولېږمـه زه  
په تزويرو دې راستـون کړی ومـه  
اوس په ځنځير کې نه تمېږمـه زه  
بيا په خوږو کې زهرمه را کوه  
اوس وښيار شوی يم پوهېږمـه زه  
ځمـه او ځـان لره جهـان لټوم  
ستا په جهـان کې نه اوسېږمـه زه  
که مې په زړه کې ستا تصوير و خوځي  
د غـم په اور کې به يې سيـزمه زه

چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

## تېروتنلی عشق

ډېر کولونه تېر شول چې له تانه جلا شوی یم  
وړی اند پېښو یم مجسمه سودا شوی یم

هر گل چې خندلي یو حل ما ورته ژړلي دي  
هر اور ته پتنګ هرې غنچې ته بورا شوی یم

هر خو که زما گناله تا سره لاپته ده  
خه و کړم مگر چې خپل ضمیر ته رسوا شوی یم

نورو که خندلي خپل اقبال ته بې خندلي دي  
زه خپلو غمو ته نا خاپي په خندا شوی یم

## بي تودوخي مجلس

زه دخپل زړه په دردونو نه پوهېږم  
خلک خاندې خپل تقدير ته زه ژرېږم  
په مجلس کې حرارت د پرون نشته  
هره ورځ چې نوې کېږي زه سرېږم  
حريفان په چيغو چيغو تظاهر کړي  
ساقې خاندې په دې وزه زه شرمېږم  
په مجلس کې چې د مينې مستي نه وي  
په تش ميو نه گرمېږم نه مستېږم  
ساقې جام او پيمانه دې بېرته واخله  
زه گوشي د جوماتونو ته ستنېږم  
هلته لري به يوه ځانته ډېوه بل کړم  
پت دننه به په زړه کې ويلي کېږم  
گوندي وي چې په گوشه دانزوا کې  
يوې پا کې تمنا ته وخنډېږم

چونغر \_\_\_\_\_ سلیمان لایق

## لنډ ژوند

که لوگی شي زما د ژوند بیخ و بنیاد  
زړه به سور نشي ددې ښکلي جلاد

دا چې یار ما د هر گل عندلیب بولي  
د غماز په خوله یې کمری استناد

دا سند زما د وفاندی نوڅه دی  
عشق مې سوځي او زه نه کوم فریاد

زما او یار ترمنځ چې سل پردې پرتې وي  
د قبول غوږ ته به څنگه رسي داد؟

په ناکامو لارو بوتلمه خامانو  
په عبث کې رانه عمر شو برباد

کاشکې دا بې خونده عمر مې بدل وای  
په یوه رپ لکه برېښنا مگر آزاد

## خاندی لبونی

خاندی لبونی چې په جنون کې به لا څه وي ؟  
گوره چې د عشق په موج خون کې به لا څه وي ؟  
مست چې د ساقی په یوه عتاب پیاله نسکوره کړه  
خدا زده د زاهد په شېخون کې به لا څه وي ؟  
خام په یوه جلوه د ترکو ناز بې سده کړی دی  
گوره چې د مینې په تړون کې به لا څه وي ؟  
مورته له زړونه لا زړه غمونه پاتې دي  
خدا زده چې د عصر نوي یون کې به لا څه وي ؟  
تورې چې په سپینه ژبه سردانسان لري که  
گوره د اتم په سره لړمون کې به لا څه وي ؟  
سرزما د قوم همېشه نورو ته خاورې شو  
آیا چې په برخه د پښتون کې به لا څه وي ؟  
خوڅې زلزلې بیا دنړۍ په تناوونو کې  
گوره چپاوونو د گردون کې به لا څه وي ؟

## دا کوچنې څاڅکې

څه کوي دا سره کوچنۍ ورېځه له آسمان سره  
څه غواړي ډومبسکي<sup>(۱)</sup> له موجونو دتوفان سره

ولي دا مجبور بشر نارې دآزادۍ وهي  
څه دي د لاس ماتي دپروند له امتحان سره

نه نه اې شاعره! ته وهمونو غولولۍ يې  
گوره چې لا څه کړي دا مجبور له اين وآن سره

دا ماشوم ډومبسکي په وهمونو کې اسير ندی  
دا بشر کی ورېځه سپکه نده له آسمان سره

دې وپوږته گوره په واړه نظر ونه گورې  
مل که يې قطره نه وي نو څه دي له توفان سره

دا وړې قطرې به عالمونه لاندې باندې کړي  
يو که شي له ميل د مکان او د زمان سره

مه اخله نظر بلند نظره له دې ټيټو نه  
سپک به دې شي وزن د جگوالي له ميلان سره

## د قافلو هادی

باز دهنډو کشیمه اتل د لوړو غرو یمه  
ننگ یمه، غیرت یمه، بخر کی د پښتو یمه

رېږدي زما له تورې د دښمن زړه لاپه قبر کې  
اوریمه، توفان یم، محرک د زلزلو یمه

ولس لرم، وطن لرم، ماضي او مستقبل لرم  
بهنده تاریخ یم، مؤلذ د حادثو یمه

لاس د تجاوز ته د هیواد په هره پیڅه کې  
تدریم، سپلا ب یمه، برېښنا د آسمانو یمه

توره د غضب یم د دښمنانو ته  
خپلو سره خپل یمه شکره د شودو یمه

خوک یمه؟ سپایي د آزادۍ او افتخار یمه  
زوی د لوی افغان او قهرمان د معرکو یمه

نوي ژوند ته لار کوم له نویو ارمانو سره  
خوان یمه، افغان یمه، هادي د قافلو یمه

چونغر \_\_\_\_\_ سلیمان لایق

## خوانانوته

په دې باغ کې نه قمري شته نه بلبل  
نه یو بوټی د گياشته نه د گل

نه د ژوند سندرې خپري له ربا به  
نه د چاپه چا خندا شته نه ژړل

په ترمیم د دغې ورانې میخانې کې  
لاس مات شوی د تاریخ او تحول

ساقی مالره یو هسي می تیار که  
چې پې هېر کړم که تړل وي که وژل

هغه باغ چې د باغوان له وینو روغ وي  
هله نه بنایي مستي او نه خندل

گلان ندي دغه وینې د باغوان دي  
چه هر لوری ترېنه خپري جل او بل

د بلبل د طبعي ساز کله منی شي  
په دې جاله د فساد کې اوسېدل

هره ورځ کام ته راخرمه تباهي ده  
یا زندان دی، یا خنځیردی، یا تړل

دغه زور زور چې وطن یې ویران کړی  
دا د ځوان نسل طاعون او یا اجل

## چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

دا بودی چي په افسون د تېرې ژبې  
وينې زېږېني داوولس په چل او ول  
خو په توره لري نشي له وطنه  
وطن کور داستبداد دی يا غوجل  
دوطن خوانان به هېڅکله بناد نشي  
خو ونه مني په وينو لمېدل

## توفاني ژوند

لېونى كړمه ارمانو ارمانو  
ځان غولوم په ترانو ترانو  
د ښكلي عرقوم په پيمانو پيمانو  
رقيب ظالم او زورور دى ځكه  
يار لټوم په بهانو بهانو  
د محتسب او د ملا له وېرې  
شپې تېروم په ويرانو ويرانو  
اې د قوت مغروره مه سپكوه  
رندان په خيري گرېوانو گرېوانو  
پارانو ژوند په شرو شور كې ښه دى  
لكه خپې د توفانو توفانو  
يارانو مې شوم دمستى له زوره  
ما گرزوي په ميخانو ميخانو

## د عصر لورته

ستا په هره کـرشمه کې نوی سوز او نوی ساز دی  
نوی درد دی، نوی شور دی، نوی طرز او نوی راز دی

ستا دې نوي سوزو ساز ته بې تعبیره شوو شعرونه  
ځکه ستا دا زلمی حسن له زړو نه بې نیاز دی

نه دې زلفې په ملا زانگې تر ورنو او زنګونو  
نه دې سترگې تورې کړې نه دې ستر کې اعجاز دی

نه دې رم تېروته ورته ، نه دې چم هغسي شان دی  
نه دې هسي وړانجام دی، نه ده هسي وړ آ غاز دی

اې دنوي عصر لورې ، چې ساده یې سر تر پایه  
په دې واړه سادګۍ کې دا څه رنگ او څه انداز دی

## دعصر لور

ای دنوي عصر او زمانې لورې!  
خه غواړې او چاپسې آواز کوې؟  
ای دهندو کش دلوړو غرو زر کې!  
بیا خه ابتکار او خه اعجاز کوې؟  
زړه دې راته ښکاري نوی شور لري  
ځکه کرشمې د سوز و ساز کوې  
دود داسارت تالا کول غواړې  
نویو ارمانونو ته پرواز کوې  
عصر او زمانه وایه غوړونه شوو  
ته چې د دردونو امتیاز کوې

## ستا لپاره...

زه چې تل د ژوند ترخو غمـونو ژړولی یم  
زه چې نا کامیو بد مرغيـو کړولی یم

زه چې خپلو هیلو کباب کړی عذاب کړی یم  
زه چې هر ظالم لکه یتیم غونـدې وهلی یم

زه چې د هر مار او هر زمري د خولې طعمه یمه  
زه چې هر نامـرد د جفا غشو ته تـړلی یم

زه چې لکه دروی د هر شپون تر جـماني کوم  
زه چې هر محروم خپـلو دردو ته غـږولی یم

زه چې د قام فقراو ناپوهي د سپـلني په شان  
هـره ورځ په تبـغنه د تـورونو اړولی یم

زه چې د ناوړه زـمـانې په هره لوبه کې  
سل وارې په مخ باندې لوېـدلی درېـدلی یم

ما داهمه وایه ستا په مینه کې زغملي دي  
اې گرانه هیواده! ستا لپاره مې منلي دي

## د مینې ژړا

په ما تنګ کړل زمانې سحر او شام خپل  
ته اې مسته ساقې مه سپموه جام خپل  
د بلبلو چغېدو ته سوځم سوځم  
چې ویلاى شي گلونو ته مرام خپل  
دا چې شور او شاعري یې را نصیب کړه  
زه په خپلو سترگو گورم سرانجام خپل  
د ډېوې او ښکو ته ولي حیران گورې  
عشق له خپلو لمبو اخلي انتقام خپل  
چې د مینې په ژړا یې آموخته کړم  
ما اخیستی له غمونو نه انعام خپل  
تر هغو به خپلې او ښکې پا کې نکړم  
خو له خپلو او ښکو وانخلمه کام خپل  
ګوندې یار له درانه خوبه را بیدار کړي  
مالېرلی د سپېدو په لاس پیغام خپل

## کاشکې زه عاشق وای

کاشکې زه عاشق وای دیار وره ته مې ژړلای  
ما ورته ژړلای، رقیبانو را شړلای  
ما ورته له سترگو مرغلرې بهولای  
دې راته خندلای، په خندا یې خورولای  
زه په وچو دښتو او کمرو کې پسې تللای  
دا لکه هوسی زما له سیورې تړېدلای  
ما لکه پتنگ دا په شغلو کې لټولای  
دا زرینه وړانگه وای او نه نیول کېدلای  
ما لکه ساحل وای خپله غېږ ورته پرانیستي  
دې لکه خپه هره شېبه په مخ وهلای  
کاشکې دا پښتون زړه مې یوې پېغلې تمناته  
گونگ وای له حیرته لکه پاڼه رپېدلای  
کاشکې دیوې مستې په زلفانو کې وېښته وای  
باد دسباوون دیار په شونډو رپولای  
هر څه چې وای وای دې خوله دې سکونه خلاص وای  
لیږ څه خو ځېدلای، کړېدلای، چغېدلای

چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

پښتانه

## زنداني آشنا ته (۱)

بوی دکباب جگ دی له گوگله دیارانو  
 بیا چېرې چا زړه ایښی په اور د انقلاب  
 خوځي داجمل په زولنو کې د غیرت چیغه  
 عقل د پښتون ته ور کوي نوی شتاب  
 زوی د آزادۍ د انقلاب دمور په تی پورې  
 لولي په خاپوړو کې د سرو وینو کتاب  
 اېل به زمانه شي خامخا همدغه طفل ته  
 رسي به دا طفل مرحلې ته د شتاب  
 دواړه دښمنان دي پاکستان دی که فرنګ  
 توره خوشې نکړې چې خوپاک نشي حساب  
 خلاص به ترېنه نشي اې پښتونه په زاریو کې  
 گرزې په خاشاکو کله مخه د سپلاډ  
 سر د استعمار د مار پخوا ترچیچو وځپه  
 و خوځه لا وخت شته خپل سنگر که انتخاب  
 گډې زلزلې کړه ددښمن په زندانونو کې  
 کوز کړه د غاصب زړه ته د تورې اضطراب  
 جار دې شم، صدقه دې شم، قربان دې شم  
 پام کړه خوشې نکړې سره کړی د انقلاب

---

۱ — دا شعر هغه وخت ویل شوی چې د پاکستان حکومت د پښتنو د سیاسي مشرانو د عمومي گرفتاری حکم وکړ.

## وروستی خبره

نا مېنده زړه مې انتظار باسي  
ما غزه مې جور دخمار باسي  
ستړی ستو مانه آزرده مړوند مې  
جفا درزم او افتخار باسي  
زړه چې درد من شي خونارې به وهي  
سېلاب چې و خوځي خولار باسي  
در قیبا نو سر په سر ظلمونه  
موز مرحلې ته د قمار باسي  
ساقی راواړوه کاسې د میو  
نېشه مې تمه د دیدار باسي

اې له عالمه آزرده پښتونه  
اې ویر خپلې غمزده پښتونه  
پخپل وطن کې د پردو مزدوره  
د آزادۍ په نوم برده پښتونه  
ستر گې لمبې وهي چې تاته گورم  
اې غولېدلې اې ساده پښتونه  
د ژوندانه له سیره پاتې شولې  
په درانده خوب کې بیهوده پښتونه  
کله به پا خپرې منزل به کوي  
اې د مرگي په خوب ویده پښتونه

## چونغر ————— سلیمان لایق

په زولنو کې به حیات څه وي  
داسیر قوم به صفات څه وي  
سر چې جنون د آزادۍ نلري  
د داسي عقل به نجات څه وي  
که کام بې عقله ، بې شعوره وي نو  
فرق به د زهر او د نبات څه وي  
په غلامۍ کې به پښتون څه کوي  
ددې پښتون به ثمرات څه وي  
آیا پوهېږې د وطن بچیه  
چې په پرده کې به نیا ت څه وي

## له زمانې سره یوځای

تڼګ چې له شتاب د زمانې سره همراز نه وي  
ژوند کې چې دردونه نه وي، سوز نه وي گداز نه وي  
چېرې چې میلان پورته آسمان ته د پرواز نه وي  
ولس سره چې لار نه وي، انجام نه وي، آغاز نه وي  
داسې یوه فضا کې د خپل ځان خاورې کول خوشي  
درد خوشي، آرزو خوشي، فکر خوځول خوشي

ځوان لره چې ننګ لري د سرفدا کول څه دي  
تورې د پښتون ته د کړيو ماتول څه دي  
عقل او تدبیر ته د کامونو خوځول څه دي  
خلکو ولسونو ته د غرونو لړزول څه دي  
سر که چېرې سر وي خو نشان د افتخار دې وي  
ننګ دې وي، غیرت دې وي، دتور ویا د گار دې وي

اې گرانه پښتونه چې ماضي او مستقبل لري  
بهنده تاریخ سره نړۍ ته راوتل لري  
پام کوه بیدار شه چې په مخ کې لا مزل لري  
حق ثابتول لري، دتور و خوځول لري  
ستا ژبه، تاریخ او بېل هیواد واقعیت لري  
ستا ادب او دود ځانته وجود او حریت لري

## چونغر ————— سلیمان لایق

ته څنگه زغمای شې چې مری شې له پښتو سره  
 خرڅ شې له ولس او له تاریخ او له زانگو سره  
 بېله خپله لار کړې له پلرو او له نیکو سره  
 نه نه، داسې ندی، ته پښتون یې له پښتو سره  
 ستا په غرو کې نغښتي زمانې غټ قوتونه دي  
 ستا له خمپرې سره اخشلي توفانونه دي

پام کوه زلمیه چې نړۍ په خوځیدلو ده  
 لراوېر کمرې د غلامۍ په ماتېدلو ده  
 عقل دانسان ته زمانه په رپېدلو ده  
 نور د آزادۍ نه بندګي په کټېدلو ده  
 ته داستعمار پام وگرانو غولولۍ یې  
 واک یې در نه وړی په نطفه کې یې وژلۍ یې

## د آزادی وړمه

شپه دخپلواکۍ وه په چمن کې نخږدمه زه  
مست ومه بېخوده هرې خوا ته ږنگېدمه زه  
لاس مې لگولې وو دستور په زري خنډو  
ورو ورو له سپوږمۍ سره اسمان ته ور ختمه زه  
غلی مې نظر د ټپې شوي پښتون لور ته، ته  
پټ د زړه دننه، پخپل اور کې سوځېدمه زه

زړه ته مې خپه خپه غمجن شاني آواز راته  
جوش د خوشالۍ کې مې غوږو ته نوی ساز راته  
شپې سره سړې وږمې راوړې بوی د وینو و  
روح د ابا سین خڅه یو نوی سوزو ساز راته  
ستورې غلېدل او شپه روانه په ښار باندې  
ما ته داجمل له زړه نه هسي یو آواز راته:

ای د آرزو گانو، امیدونو او اسرو ربه!  
وسپړه او وسپړه، زما دردونه وسپړه!!  
اور مې که، لمبه مې که، ایره مې، لوگی مې که  
وسومه او وسومه، زما اورونه وسپړه  
لیک بندي، وینا بندي، لیدل او اورېدل بندي  
لاس د آزادی نه دا چار خپخ بندونه وشپړه

## چونغر ————— سلیمان لایق

خوان یم هوشبرم ، ددې لارې قرباني مې که  
 اور را باندې بل کړه خو مشعل د آزادي مې که  
 شورا که ، وفارا که ، مستي را که ، گرمي را که  
 سېل د آزادي مې که ، قوي او توفاني مې که  
 باد مې که ، برېښنا مې که ، خپه مې که ، درياب مې که  
 فخر د جهاد را که ژوندی جاوداني مې که

بې له آزادۍ نه دا ژوندون څه دی جهان څه دی؟  
 نوم د سړیتوب او د شرف او د وجدان څه دی؟  
 توره تر ژمی د اسارت چې غوړېدلې وي  
 هلته فرق د خره او د غوايي او دانسان څه دی  
 بل که یا خراغ د آزادۍ چې شریف ژوند و کو  
 و سوځه یا مازما د ژوند دغه سامان څه دی؟

وینې مې را اېشي په رگو کې ستنېدی نشم  
 هیلو سر اخیستی زه مخ ته درېدی نشم  
 مټ مې په ځنځیر کې د کړیو ماتول غواړي  
 نور په دې ننگینه اسارت کې اوسېدی نشم  
 مات کړه ځنځیرونه کنه گډه به محشرونه کم  
 بوی د آزادي را باندې لگي تمېدی نشم

## د آزادۍ شپېلی

ای شپېلی خوږې شپېلی زما د ترانو ژبې  
 ای درتل شویو، غچل شویو او سپلو ژبې  
 ای د کاروانیانو، لېرینو او ښښو ژبې  
 ای په تورو شپو کې د چوپیا د عظمتو ژبې  
 ای د ځوان شپونکې د بې تعبیره ارمانو ژبې  
 ای د بې پناهو یتیمانو د سلگو ژبې

نن د خدای لپاره زما د زړه پاسباني وکړه  
 زما د مضطربو ترانو تر جماني وکړه

ای شپېلی خوږې شپېلی زما دردونه ووايه  
 ووايه چې سوځم دا رسوا دردونه ووايه  
 وې ښه هغو ته چې آرزو لري احساس لري  
 یوې په افشایې کړه دا پټ رازونه ووايه  
 سوځي مې رگونه د دردونو په سازونو کې  
 چېرې کوم درد من ته دا رنگین سازونه ووايه

ور دې کړه نغمو ته بیا رنگونه د دردو زما  
 ور دې کړه دردو ته بیا خوږوالی د نغمو زما

سوځي مې هډونه یو — علاج زما د دردو وکه  
 یوه ښکلې چاره زما د سرکشو ارمانو وکه  
 زما له فریادو سره ملگرې کړه نغمه خپله  
 وینس که دغه خلک یو تدبیر د پښتنو وکه

## چونغر ————— سلیمان لایق

دې جامدو غروته حرکت ورکه، قوت ورکه  
زموږ سره ملگری شه مالاتر د زلزلو وکه  
پر پرده دتیري او تجاوز سنگرې ماتې شي  
پر پرده چې د ظلم او استبداد ککرې ماتې شي

یوسه زما دردونه زما له بلنده لمبو سره  
زما له تندرینو خوځوونکو ترانو سره  
وې غبروه، وې رپوه، وې خوځوه، وې لوله  
زما له خون شریکو خپلو ورونو پښتنو سره  
زما له گرېوان خپرو، پښولوڅو بوټینو سره  
زما له بې پناهو، بې ټاټوبو او بښنو سره  
ورشه د پښتون قام له دې غرو رغونو پاڅوه  
یو ځل داویده زمری له دې خوبونو پاڅوه

خوب نه که راوینس شو په زلزل به زندانونه شي  
لژنده په وینو کې واټونه او بنارونه شي  
جوړ به هري پوراومونت گمري کې محشرونه شي  
مات به په پښو د انقلاب کې ځنځیرونه شي  
اوښکې د مظلوم به بارانونه سپلاوونه شي  
غېر د آزادۍ به توفانونه تندرونه شي  
لوېې سختې ندي غیـرتمنـوته له سر سره  
سر غوڅ شوی ښه دی نه دنورو له افسر سره

اې شپېلی دا اوښکې زما په مخ باندې شعرونه دي  
دا زما د دردونو ویلي شوي تعبیرونه دي

## چونغر ————— سلیمان لایق

زه پښتون یم اوښکې مې دیاس د ژړا ندي  
دا زما له احساسه راوتلي پیغامونه دي  
نه نه زه غلط شوم دا سرکشه توفانونه دي  
چوب به کړي دښمن دا نافرمانه سپلاوونه دي  
سم به کړم داسېل ددښمن داستعمار په کور  
یعنی دغاصب ددبدې او اقتدار په کور

درد زما، آرزو زما، اسره زما، ارمان زما  
دا ښکلی جهان زما، دشعر گلستان زما  
عشق زما، وفازما، اولاد زما، بنیاد زما  
واړه دې قربان شي تر آزاد پښتونستان زما  
هر داغ دسینې به مې دگلو غوټې وسپري  
دا دغم نړۍ به شي جنت زما بستان زما  
چېرې که برېښنا دآزادی پښتون ته وخنډل  
چېرې که پښتون داستعمار په وینو ولمبل

یو سه زما سندرې دپښتون د انقلاب پلو  
اې خوږې شپېلی دانقلاب او اضطراب پلو  
زه له دې بې خونده عافیه بېزار شوی یم  
بومې زه دتندر، دتوفان او دسېلاب پلو  
ډال مې که، خنجر مې که، سنگر دمعرکومې که  
رب دپاره بومې زه دویڼو دتالاب پلو  
ژړنده دآسمان مې که دسره کاسه وگرزي  
زه به گام اوچت کړم دمیدان دامتحان پلو  
دا زما قسم دی چې به مـر مه له پښتو سره  
یا به آزاد ژوند کوم له ټولو پښتنو سره

## د آزادۍ لار

سترگې بيا پېتابه شوې تما شوته  
قلم بيا غغلي له شوقه ترانوته  
بيا په شونډو را بهېري موج د مينې  
بيا مې زړه لکه ماشوم ژاړي ليدوته  
د چمن هره گيا تر گل تازه ده  
چې مخ ږدي د بنکلو نجونو قدموته  
زړه مې بيا د چا د زلفو په دام کېوت  
چې رپېري لکه پاڼه ننداروته  
سربازي دعا شقي لومړۍ مزل دی  
مې مې ځکه پارېدلی هنگاموته  
د وطن بوټي ځوځان، کاني او پرېني  
په نڅا دي نويو نويو ارمانوته  
د ځوانانو په اسرو او امېدو کې  
سر جگ کې زما شعرا سمانونوته  
دهيواد خاوره به جوړه د جنت کېو  
که غوږ کېږدو ددې عصر زمزموته  
دهيواد ځوانان دې هله افتخار کېي  
چې لارو باسي وحدت د ولسوته

## چونغر \_\_\_\_\_ سلیمان لایق

سربه څه کوي چې ننگ غيړت يې نه وي؟  
لاس به څه کوي چې مات وي خو ځېدو ته؟

هغه لاس او هغه سرد افتخار دي  
چې په مخ ځي سرمنزل در سپړو ته

ځوانه گوره چې فرصت در نه لار نشي  
توري ندي پا کېدو او ځړېدو ته

زمانه په هر قدم امتحان غواړي  
لاره باسي خونړيو زلزلو ته

آزادي د زړورو ملک او مال دی  
په زاريو ورکړه نشي ملټو ته

نېکمرغي د هغه چا دشملې گل دی  
چې سر کېږدي دخوني زمري غاښو ته

د افغان هیواد ته ټول ملت ولاړ دی  
غېږه پرانیزه چې پرې دې وزو پښو ته

ستاتر هر بوټي به سل ځله قربان شو  
خو چې وینه د پلورو راځي رگو ته

که زموره سراو مال هم پکې لار شي  
لار به پرانیزو پیاوړو نهضتو ته

سربه جار کړو ستاتر هرې لوېشتې خاورې  
که محتاج شي قربانیو د سرو ته

## چونغر \_\_\_\_\_ سلیمان لایق

د غلیم سترگې به وباسو په گوتو  
که کږې شي ستادلو ورو غرو سړو ته

که تاجک، که هزاره دی که پښتون دی  
ارمانجن دی ستا خلانده ورځو شپو ته

په ډاگه به دې دگلو توفان جوړ کړو  
په لېمبه به لاره وکړو په مځخ تلو ته

واړه یو یو، امتیاز راسره نشته  
یو تر بله قربانېږو رسېدو ته

دافغان ولسه ورور اوسې تر تله  
زیان دې مه رسه وحدت دوسو ته

## لویه لوړه هندوکشه

لویه لوړه هندوکشه      د شاهین او باز وطنه  
دهېلمند او آمو پلاره      د توفان او سپل مینه  
داشیاد غرونو تاجه      د پښتون د قام عدنه

آخوا، دې خوا، ستا په تروورېڅې لږې راتاوېږي  
یا د پښت د قام غیرت دی چې په تابا ندې غوړېږي

دهېلمند په غور ځنگو کې      د آمو په توفانو کې  
د کوکچې په نارو چیغو      د اټک په سپلاوو کې  
د مرغاب د سین په موج کې      د هری په ترانو کې

ستا د لوړو کانو پرښو یا داستان یا ترانې دي  
یا د پکت د قام د تېرو په ویاړنه افسانې دي

ستا په لور چې مې نظر شي      له غېرته لېونی شم  
ستا د ترو له جنونه      په غرو گرز م غرخنی شم  
د غیرت لمبې راتاو شي      ستا په پښو کې سپلنی شم

په تاویارو، تا به ساتو د پښتون تیر سگره  
د تاریخ د باغ بنایسته، د دښمن مخ ته سپره

## چونغر ————— سلیمان لایق

ستا له شا او خوا روان دي      نهضتونه په خپو وکې  
غواړي نوی پښتون جوړ کړي      ستا په پښو او قدمو کې  
ستا د مست باد له جنونه      وینې اېشي په رگو کې

دا چې وزی زما له خولې نه، نه پوهېږم ترانې دي  
که زما په سوي زړه کې، ستا له عشقه زلزلې دي

خانده، فخر کوه، ویاړه      را روان کړه سپلاوونه  
په غزا کړه پښتنو ته      د ژوند نوي ربابونه  
چې کړم ډک د ستا له عشقه      نوي نوي کتا بونه

ویاړه ویاړه چې راغلی په پښتون نوی شتاب دی  
په هر فکر او هر نظر کې نوی نوی انقلاب دی

## د کوکچې په غاړه

د ښکلي بدخشان په پسرلي کې له هر لورې  
د گلو په خپلو کې د بلبلو هنگامه وه  
د عشق او دښایست او د ښکلا په فیض آباد کې  
د ستورو ، د آسمان او د پیروونو ننداره وه  
د لعل او د لاجبر ، او د سرو زرو په وطن کې  
روانه یوه له سوز او درده ډکه ډرامه وه  
له موجه د کوکچې نه راوتلې زلزلې وې  
د تورې شپې په زړه کې د لمرونو نشانې وې

د ښکلي طبیعت او ښایسته آسمان دلاندې  
په ساپه ، بې غباره ، جنتي غونډې هوا کې  
د غرو له لوړو څوکو ، د گلونو په غورځنگ کې  
د مست او لېوني سین د موجونو په گډا کې  
د باد له ترانو سره چې ستاخی د پامېر و  
د ژوند په زمزمو کې ، په خندا کې په ژړا کې  
د سپل په خپر راغلي له هر لورې افسانې وې  
د گران وطن د خلکو هېرې شوې خاطرې وې

له باد او له ورمو سره موجونو د کوکچې ته  
راغلي له پامېره داستانونه د توفان وو  
د واورو په اوبو کې یو جهان د خاطراتو  
له لوړه هند وکشه بدخشان ته را روان و

## چونغر ————— سلیمان لایق

په هره ترانه کې چې کوکچې به سر کوله  
کشل سوی په خوږو خوږو نغمو کې تللی شان و  
ویدې په هره پاڼه کې پېړۍ او زمانې وې  
په تېرو زمانو کې د پلرونو خاطرې وې

له بلخه، له هري نه، له زرنجه، له باميانه  
له هر لورې راغلې افسانې وي په وږمو کې  
بنايست و، پاکه مينه وه، وحدت د پر گڼو و  
تاريخ تهې پرانيستې د زمان په گفتگو کې  
په بهنده کوکچه کې چې راوي د هندوکش ده  
درام د کنشکا و بنودل شوی په موجو کې  
را غلې فيض «آبادته» د يو والي قافلې وې  
د ټول افغان ملت، د پاڅېدلو زمزمې وې

په زړه کې مې له درده يو توفان په خوځېدو و  
په يوه شاخکي دوينو کې جهان په خوځېدو و  
ژوندۍ تانده وږمه، له اې خوا دې خوا چلېدله  
زلمۍ او منور افغانستان په خوځېدو و  
د عصر په خوږو او خوندورو پيغامو کې  
له جرمه تر پامېره، بد خشان په خوځېدو و  
د تالندې په چيغو کې، دنوي ژوند نارې وې  
د نويو يرغلونو د لامونو هنگامې وې

راغلي دې محفل ته له هر لورې شاعران وو  
زموږه د پښتو او پښتوالي راويان وو

## چونغر ————— سلیمان لایق

شیداو، ما شو خپل و، دختکو کورنۍ وه  
ټول شوي په ویاړنه د بابا عبدالرحمن وو  
زموږه په خو بونو، غفلتونو یې ژړا کړه  
له سترگو یې داوښکو سپلاوونه را روان وو  
په شونډو درحمان کې د دردونو زمزمې وې  
تاو شوې په غیرت د پښتنوالي کې لمبې وې

خوبونه کله کله ربه خومره خوندور وي  
یا ښايي چې زموږه په دردو باندې خبر وي  
یادا چې زموږ په هیلو او ناپایه هوسو کې  
د صبر اوســــربازی او د وفادغه اثر وي  
یا فصل د بها ربه د گلونو په توفان کې  
راوستی زما خیال لره بدل غوندې نظر وي  
سباله خوبه پاڅېدم نه چنگ او چغانې وې  
نه ښکلي فیض آباد کې د جشنونو نشانې وې

## د وړکتوب ارمان

بېړۍ د ژوندانه مې د گرداب په لورې درومي  
 خبرې مې د موج او د سپلا ب په لورې درومي  
 بڼامې د آمالو د خراب په لورې درومي  
 د درد او بدمرغۍ او د عذاب په لورې درومي  
 نظر مې غلی غلی د کتاب په لورې درومي  
 د درس او مدرسې د اضطراب په لورې درومي

بزگروای، بې خبر وای، پراخې د بڼتې مې کرلای  
 د غرو د خو کو شپون وای، وري او مېرې مې پولای  
 مزدور وای په غرمو کې مې ډېرې ماتولای  
 بندي وای په زندان کې مې مېچنې گرزولای  
 خو کاشکې د قلم په ژبه نه وای پوهېدلای  
 د ژوند دراز کتاب مې هر گز نه وای اړولای

شپېلۍ چې د شپانه د غرو په تړو کې غږېږي  
 آواز چې د اوښه په پراخو د بڼتو کې خورېږي  
 لنډۍ چې د بزگر له ساده فکر نه راخېږي  
 کوچیان چې د کيږديو په اړخونو کې نڅېږي  
 افسوس مې له دردو سره له زړه نه راخوځېږي  
 له اوښکو سره ګډه شي تورو خاورو ته بهېږي

## چونغر ————— سلیمان لایق

نایابه هلکتوبه چېرې لارې چېرې لارې  
 په تېرو ورځو شپو کې چېرې گرزې څه شی غواړې  
 په هیرو زمانو کې په چا خاندې په چاویارې  
 غمونو ته دې پرېښو دم پخپله رانه لارې  
 په سترگو کې مې گرزې کله خاندې کله ژاړې  
 ورو گامونه اخلي د تاریخ لمنه نغاړې

احساس مې غلی شوی د ما نیو په اړخو کې  
 ایمان مې خیرن شوی په درواغو سلا مو کې  
 بې خونده ، بې مزې شوم ، په چوکیو په مېزو کې  
 پښتو مې ورکه کړې په فاسدو طبقو کې  
 اورونه دې سوځل کړي په موټرو په قصر و کې  
 گران شوی ماته ژوند دی په دې خلکو په سپرو کې

سپوږمې مې مزه نه اخلي د گلو له وږمو نه  
 غوږونه مې خوند نه وړي درباب له ترانو نه  
 احساس مې پردی شوی د بنایست له پلټو نه  
 رټلی یم د ښکلي طبیعت له نندارو نه  
 شعور مې ستومان شوی د دې عصر له پېرو نه  
 خیال مې مرور دی له دې نویو شازلمو نه

چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

چونغر

## د چونغر ترانې

چونغر د لایق د شاعرانه الهامونو لومړنۍ زانگواو د باختري آریایانو له تاریخ سره یو تړلی غردی. «سرخ کوتل» چې د کوشاني دورې د مکشوفه ودانیو او ایرانوونکو تاریخي آثارو له کبله دنړۍ په لرغون پېژندنه کې ځانگړی ځای لري دهمدې چونغر په لمنه کې پروت دی.

چونغر د جغرافیایي موقعیت له پلوه د بغلان د ولایت د پلخمری په ولسوالۍ کې، د غوري دشنې ناوې لوېدیځ ته، شما لا جنوبا غوړیدلی دی. د لایق داستوگنې کلی «بالا دوری» د کرکر د غرونو د لړۍ په لوېدیځو لمنو کې، چونغر ته مخامخ پروت دی.

پر طبیعت مین لایق د زده کړې په دوران کې، درخصتۍ وختونه پخپل کور کې تېرول چې مخامخ چونغر ته پروت و. هغه د کور له خلاصو کړکیو څخه په بیلا بېلو موسومونو کې د چونغر د کمال او جمال مختلف حالات څارل او د احساس او الهام د خپلولو له لارې یې د ژبنيو تصویرونو د جادوگر هنر تجربه پخوله. په دې کې چونغر د پوونده پښتنو له منځه دغه راڅرگند شوي شاعر په ځان کې را ونغاړه او هغه یې دخال او خط د ستاینې له محدودې دایرې څخه را ویوست او د طبیعت ناپایه سمندر ته یې ور تېل واهه. دهغه په ژبه یې دستور و، سپوږمۍ، غرونو، سهمجنو شپو، توفانونو، او د وریځو د غورځنگ سرودونه جاري کړل. هغه یې په مابنامونو او سحرانو کې ولمباوه او د زړه په سړيې دانسان د مینې داغ ور کېښود او په دې ډول یې هغه ته د عاشقانه فریادونو او له انسان او طبیعت سره د ناپایه لېوالتیا ژبه ور زده کړه. شاعر په چونغر مین شو او په هغه کې یې دخپل وطن بې سارې طبیعي ښکلا او د تاریخ ایراوونکې خوارق احساس کړل او

## چونغر ————— سلیمان لایق

داسي په چونغر کې ويلي شو چې د عمر د کمال په پورې کې هم لا په هغه کې ډوب دی.

امین «افغانپور» چې له لایق او دده د آثارو له روح او جوهر سره تر هر چا ډېر بلد او محشور و، ویل به یې «...چونغر د لایق د شا عرانه الهامونو «طور» دی، هغه دارادت له مخې، دخپلوشاعرانه الهامونو لومړنی اثر ددغه ستانه طور په نامه، ونوماوه.» خو د چونغر له ۳۲ ترانو څخه یواځې ۸ ترانې په لومړني دفتر کې چاپ شوې دي. له پاتې ترانو څخه ۱۲، ۱۳، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۶ او ۲۷ په «کیردۍ» کې (چې دافغاني زلمیانو په همت د باندې خپره او وطن ته په پټه راوړل شوی وه) چاپ شوې وې.

لایق وايي چې نا خپرې شوې ترانې دده دنا خپرو شویو شعرونو له یوه بل دفتر «سپېدې» او له ځینو نا بشپړو داستانونو او دده دیادداشتونو له ځیني دفترونو سره چې ده د خوندې کولو په مقصد د گوند په مرکزي کمیټه کې خپل دفتر ته را لېږدولي وو، د ۱۹۹۲ کال د اپریل په مېښو کې د کارمل دپلویانو له لورې چې د شمال د ائتلاف په ننگه کې درېډلي وو، لوټ شول او لا تر اوسه دهغوی لورې نه دی معلوم. په هغوی کې د اسحق ننگیال یو اوږد شعر چې ما ته یې د نظر او سمونې لپاره سپارلی و او دده د فکري لورې او سبک تر ټولو اوچته نمونه وه، هم الونیا شو. لایق وايي کېدای شي چې نوموړې ترانې یا دهغوی یوه برخه دده په نورو یادداشتونو کې چې ده د بحران په شپو ورځو کې دلته او هلته د احتیاطي کاپي گانو په توگه خوندي کړي وې، را پیدا شي، خو په داسي یو احتمال باندې ډاډه نه دی. داوه د چونغر د ترانو او د چونغر د شعري دفتر د نومونې په باب یوه لنډه توضیح چې د لایق د شعر لوستونکې هغه مطرح کوي. نور نو دا تاسو او دا د چونغر ترانې:

## لومړۍ ترانه

اې د کرارو چوپو شپو چونغر!  
ستا د درانده سکوت بلاوا خلم  
ستا د چوپیا تر سلو ژبو جار شم  
ستا د عظمت تیوس له چاوا خلم

ته چې پېړۍ پېړۍ ولاړې د لته  
ډېرې قصې او خاطري به لرې  
د شپې له ستورو او پېروونو سره  
راز او نیاز او زمزمې به لرې

زه ستا د تورو تپو شپو په زړه کې  
دنا پیدا دردو سپړل غواړم  
دیوه ځوان شپونکې له دروي څخه  
د سویو هیلو اورېدل غواړم

کله چې سترې شم د ښار له چیغو  
د سحر ستوري ته پیغام لېږم  
د ده په سپینو او زرې څڼو کې  
ستا لوړو څوکو ته سلام لېږم

د تا په لوړو لوړو څوکو کې زه

## چونغر ————— سلیمان لایق

د عشق او مینې ورک جهان لټوم  
ستا په وریځو او په تالنده کې  
د ابدې بنا یست نشان لټوم

کله چه زما د ژوند ډېره ټپه شي  
زما شعرونه به لا تا ستایي  
پېړۍ پېړۍ به زما په مرگ وي تېرې  
لا زما خوره به چونغر وايي

## دوهمه ترانه

ای دنيكونو او پلرونو کوره!  
ای درنگینو خاطرو چونغره!  
ستا هره تره د تاریخ پا نه  
ای دلر غونو عظمتو چونغره!

په دغو شا او خوا درو کي وایه  
ستا سازلمیان او سربازان خه شول؟  
د هغو مړو لمبو ایري کومې دي؟  
د هغه اور سمندران خه شول؟

هغه بېباکه عا شقان چپرې دي  
هغه دژوند بڼکلي لایلا خه شوه؟  
د تا د خاورې په قدم قدم کي  
د عشق او مینې تمنا خه شوه؟

ستا په درو کي چې شاهان خوځېدل  
اوس هلته هېره او مرگو خوره ده  
ستا په ښارونو او مانیو باندې  
شگه او خاوره د قرنو خوره ده

هلته چې پیغلو به سوما خکله  
اوس یا گیدرې یا لهوان گزري

## چونغر ————— سلیمان لایق

د سرخ کوتل د ویرانو د پاسه  
اوس یا غوايي او یا اوبنډان گزري

کلونه زغلي زمانه تېښتي  
او زه ستا څو کوله حیران گورم  
د پسرلي په انتظار شومه زوړ  
لا ستا په پریښو کې خزان گورم

ستا په کراره او سپره فضا کې  
چونگره زړه مې څو نارې غواړي  
د ژمي شپه کې چې سپوږمۍ خوره وي  
څو دردوونکې نندارې غواړي

## دریمه ترانه

ای د بنکلا اود بنایست پلاره  
ای د پیریو آسمانی چونغر!  
زما د شعر په خپو خپو کې  
لېونی شویه توفانی چونغر

کله چې ورېځي ستاله ترو څخه  
را اوچتېږي قافلې تېري  
سترگې زما د بدرگو لپاره  
د مرغلرو قافلې تېري

د غوري سین چې نارې چیغې وهي  
ستاد ستاینې ترانې وایي  
د موج په ژبه د آمو سین ته  
د تالر غونې افسانې وایي

ستا په سر ستورې سترگکونه وهي  
زه وایم ما ته څه پیغام را کوي  
زما نا کامو آرزو گانولره  
یو څه تسل او څه آرام را کوي

راسره وغږېږه جاردې شمه  
چې سخت یواځي او تنها یمه زه

## چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

د يوې تودې نارې په هيله هيله  
يوه لمبه د تمنايمه زه

ته خو لارښه يې چې د کاني جوړي  
زما زړه غوښه ده دردونه گالي  
که د يوه شپون په پښه که خوځ لاړ شي  
لايق يې دلته بيا غمونه گالي

## څلرمه ترانه

سترگې مې اوښکو نه توفان خوځوي  
توفان چې و خوځي خو لار باسي  
چونغر څومره به مې زړه وایه  
یوې نارې ته انتظار باسي

زما مغزو کې یوه غوغا خوره ده  
رانه سپړي یو څه اور راکړه  
دا ډېوه گۍ د توفان توان نلري  
ددې سا تلو ته څه زور راکړه

ستا په بادو کې یوه نغمه رارسي  
نه پېرم څه وایي خو شور لري  
له یخو یخو اوسېلیو سره  
یو سوځوونکی غلی اور لري

کله چې غم په ما غور ځنډ راوړي  
ته زما په شونډو کې خندا خوځوي  
زما په سترې او ستومانه زړه کې  
مینه د ژوند او د بقا خوځوي

که ته د تېرو خاطرو پلار یې  
یا دې په غېږ کې زمانې دي ویدې

## چونغر ————— سلیمان لایق

زما د شعر په ناپایه سین کې  
د ژوند د فکر زلزلې دي ویدې

دا خا طرې او زلزلې به څه وي  
که نوي سوز او نوی شور نلري  
ډېوووته هسي لو گیدل څه په کار  
که د پتنه □ لپاره اور نلري

## پنځمه ترانه

شه راروان دي نه پوهېر.مه زه  
چونغر بيا دې په سر لږې ښکاري  
د غم تر تورو تورو ورېځو لاندې  
تمام بدن دې دږې وږې ښکاري

گوره چې ورېځې تو فانونه نشي  
ستا په لمنه بزگران پراته دي  
د سارې ژمې د بادونو وړاندې  
بر بنډه او وږي يتيمان پراته دي

هغه د شپون دلوخو کور چونغر  
طاقت د باد او د توفان نلري  
خپرې ورېځې دې خورې وږې که  
د ژمي زغم دې بېوزلان نلري

کله چې ته د واورو تاج کېږدې  
ساره په خلکو ير غلونه کوي  
د ژمي تېزه او بې شرمه سې لى  
په بوټينو باندې ظلمونه کوي

کله چې واورې کروندې کړي پټې  
زموږ په مټ کې زور د کارشي غلى

## چونغر ————— سلیمان لایق

چېري چې غز د زورور شي پورته  
هلهته خوتېره ده چې خوار شي غلی

لکه چې شپو کې د شپنو اورونه  
د غره په شپولو کې لمبې وهي  
زما نارام او مضطرب روح کې  
ستا خاطرې هسې خپې وهي

که زمانې ستا سره لوبې کړې  
ستا لور کمرونه که کلو خپلي  
زما تنکي تنکي او نوي افکار  
د کونډو رنډو او وسېلو خپلي

## شپږمه ترانه

تښتم له ښار اوله ښاريانو څخه  
چونغر غېږ کې دې يوه ځاله را کړه  
په لوړو تړو او کمرونو کې دې  
خپلو شپږو سره يوه تاله را کړه

هله به مينه او وروري شي پيدا  
مرض دلوث او دفساد به نه وي  
تر هرې تېرې او پېچومې لاندې  
وېره د دام او د صياد به نه وي

چې شپه خوره شي ستا په لوړو څوړو  
زه به د زرکو ترانې اورم  
يا به ورځمه په ورځالو کې به  
د زلمه شپون نه افسانې اورم

چې رمې وڅوڅي سبا راشي  
زه به له لوړو نه سپېدو ته گورم  
يا به د ځوان شپونکي نغمې اورم  
يا به دسترگې راخو ته گورم

چې لمر را تود شي په کمرو کې به زه  
د يوې څپړۍ سيوري ته ځان رسوم

## چونغر ————— سلیمان لایق

د چینې یخې او رنې اوبه به  
سوي کوگل ته په امان رسوم

ما بڼام به ناست یم په یوه لوړه گټه  
له سره شفق سره به رازوایم  
یابه د دروي او شپېلۍ په ژبه  
قصه د زړه د سوزو ساز وایم

گرزم به ، خاندم به، مستي به کوم  
د غره له زرکو او هو سیو سره  
غلام د هیچا د غرور به نه یم  
خیرن به نه یم غوړ ما ليو سره

خپلو سپېڅلو آرزو گانو ته به  
بې خونده شوی شرمېدلی نه یم  
دورور تر پښو لاندې کوو سره به  
لوړو ځایو ته رسېدلی نه یم

## اومه ترانه

ای دبادو او بارانو چونغر  
ای دزلیو او سېلورانگو  
ای دتاریخ دتارا کو شهیده  
دویدو شویو عظمتو زانگو

کله چې گورم ستا سپروتپوته  
لکه یتیم ماشوم ژړا راځي  
په تورو شپو کې ستاله پرېښوڅخه  
یوه آشنا غوندې نوا راځي

همدا نوا زما په مېروایرو کې  
یوه بې تعبیره شان غوغا خوروي  
زما په سترې او ستومانه زړه کې  
یوه رنگینه تمنا خوځوي

ته څومره خوږ یې دپلرو وطنه  
زما دځا پورو ورځو شپو وطنه  
زما غوغا ستاله چوپیا نه پیدا  
ای د الهام او ترانو وطنه

څومره به ښه وای چې پخپله خوښه  
د سین په شاني مې سفر کولای

## چونغر ————— سلیمان لایق

په مینه مینه مې له هره ځایه  
ستا لوړو څوړو ته نظر کولای

د بېدردانو بېدردي به نه وه  
زه به وم عشق او آزادي را سره  
د تا دمینې په ناپایه سین کې  
وفا او هیله او مستي را سره

سوځمه سوځمه د رب لپاره  
يو خوندور شاني پیغام را که  
د څو دردونو د ویو لپاره  
يو زرین مزی د الهام را که

## اتمه ترانه

يو غمخپلى شان ځگړوى راځي  
چونغر ستاله شگو خاورو خخه  
سړې سړې نغمې را رسي پسې  
ستاله بادونو او له واورو خخه

بنايي له سر دکنشکا خخه به  
هوس دتخت او دملکونو وزي  
يا به حسرت ددرست جهان دنيوو  
دده له زړه نه په آهونو وزي

يا به په هغو ورارو بورو ژاري  
چې ده يې ورونه اوزمن وژلي  
يا به دهغو خلکو عذر کوي  
چې ده په مينه دوطن وژلي

يا به دژوند په بې ثباته دوره  
اوس پس له مرگه افسوسونه کوي  
يا به په تل کې دنمجنو خاورو  
دورکو خلکو تپو سونه کوي

يا به له دې اوږدې چوپياوي په تنگ  
زړه يې هوس دخوامرونو لري

## چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

يا به له خاورو راوتل غواري  
مينه رغبت به د قصرونو لري

چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

نوي خپه

## با غوان ته

خومره هوسپرم دې تازه تازه گلا نو ته  
دې نویو غوانا نو ته  
گوره ای با غوانه چې د تندې طاقت نلري  
تاندې یې نازکې دي

ساته یې خاطر ترخو چې لوی شې غوټی و سپري  
لاندې رینبې و تړي  
مینه د چمن یې په رگوپلو کې پلنه شي  
بیا گوره توفان درنگ

خوانه یې پلوځې او اغزي او غوځان لري که  
دا دښمنان لرې که  
پرېژده چې آزاده هوا چم دجلوې وښيي  
دې ښکلو گلا نو ته

کله چې د گلو په خپو کې چمن و خا ندي  
یعنې وطن و خا ندي  
بیا دې زمانه په موزه هرڅه چې کوي کوي  
بل ارمان به نلرو

## پیغام

تېر به شي کلونه ، مگر نه به شي  
زما دغه رنگينې ترانې هېرې  
محو به شي گور زما  
کلی زما کور زما  
مېر به نشي اور زما  
تل به زه غېر. پر مه شعرونو کې له کام سره

دا دبېدردی او نا پوهۍ خپې  
زما هنر او مينه غرقوی نشي  
تل به دافغان بچي  
پورته دباميان بچي  
ښکته د سيستان بچي  
لولې زما سندرې له آغاز او له انجام سره

زما ولس به یو سي هیوادونو ته  
زما د ترانو ښکلي رنگين گلان  
تل به د پښتو ژبه  
دا د لویو غرو ژبه  
دغه د درنو ژبه  
ساتي زما شعر له فکرونو او مرام سره

اې زما دخوانۍ تودو تودو هیلو

## چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

ننوزئ دشعر ابدې كورته  
يو سئ ولولې زما  
پتې زلزې زما  
اوبنكې قا فلې زما  
وروستو زمانو ته ددې عصر له پيغام سره

## سور ژوند

کا شکې شرنگ دیوه رباب کې  
یوه رنگینه ترانه وای  
یا دیار دخنو ول کې  
یوه مسته شان خپه وای  
یا د ښکلو په محفل کې  
سوځېدلای یوه ډېوه وای  
کا شکې سترگو دیتیم کې  
د سرور یو شغله وای  
یا په زړه دیوه مایوس کې  
یوه هیله یوه اسره وای  
کا شکې درمند دستم کې  
بله شوې یوه لمبه وای  
یا په سر دمستبد کې  
نا سور شوې یوه دانه وای  
نه دغه شوم نه هغه شوم  
د ساره ژوند بندیان یم،  
گوره څوک به را نه خلاص کړي  
دا بندونه ځنځیرونه

تورو ورېځو غوړولي  
په دنیا باندې وزرونه

## چونغر ————— سلیمان لایق

ته به وایې چې خوځېږي  
په آسمان کې د غم غرونه  
د بنادۍ طلايي ورو ته  
بیالوېدلي ځنځیرونه  
هدیرونه ورته شوي  
دا زامه زامه بنارونه  
په غوږو د زمانې کې  
غم سور کړي دي سازونه  
غرسپېره، بېدیا سپېره ده  
مړاوي شوي دي گلونه ،  
وامه غم دی واره غم دی  
له دې غم څخه ستومان یم  
مرگه راشه ما آزاد کړه  
له دې تور ساره ژوندونه

## د سلیمان پسر لی

د سلیمان په لوړو پرنښو باندې  
د تورو ورېځو کتارونه خوځي  
راته ښکار پرې د بهار په زړه کې  
د پښتني مینې اورو نه خوځي

بیا بهار راغی لېونی به شمه  
د مستو نجونو خندنې به شمه  
د لاله داغ به مې سار اته بوزي  
خوب مې لیدلی غرخنی به شمه

بیا د وطن د دښتو کافي بوټي  
زما په سترگو کې گلان ښکاري  
د لمر د لاندې د شبنم ځل کې  
درست کاینات او ټول جهان ښکاري

مغروړې پېغلې د پېکي د پاسه  
د سرو گلونو کتارونه ایښي  
د هغه ځوان لېر به په زړه باندې یې  
د سارانۍ مینې داغونه ایښي

د ژرنده گړي د بچو په لاس کې  
بیا د لښتنيو زېر گلان ښکاري

## چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

په مړاوو مړاوو او سړو شونډو يې  
تر خه ترخه موسکي خپان ښکاري

سږ را ته ښکاري چې بهار بل دی  
يا زما تنده او خمار بل دی  
ليږې ترخې اوبه به خوک را کړي  
په زړه مې اور دانتظار بل دی

يارانو لاره دسارا چېرې؟  
ساقې تنگ شوی يم مينا چېرې؟  
په دې بېخونده او ساړه ژوند کې  
يوه رنگينه مشغولا چېرې؟

## نا کامه هیلې

ای زما نا کامه هیلو!  
لرې لري شئ له ما نه  
هورې لري په بېد يا کې  
د غمونو په چوپیا کې،  
ما نا کام ته  
ما بد نام ته،  
بدمرغي چیچی غا بنونه

ای زما زړه زړه لېونیه، خندنیه!  
نور مې مه سوځه بېځایه  
د ځوانۍ له مشغولا نه،  
د گلرخو له وفا نه،  
بې نصیب یم  
زه غریب یم  
چېرې زه، چېرې عشقونه!

دا د هیلو کاروانونه، امېدونه  
چې بهېري را بهېري  
خندوي مې ژدوي مې،  
غولوي مې، غولوي مې  
یا هغسي  
یا دغسي  
پاروي زما دردونه

## نا آشنا نغمه

دا شه آواز دی ؟  
دچا نیاز دی ؟  
پرده د ساز دی  
او که اعجاز دی ؟  
نغمه شراب دی زه شرابی یم  
یا زه کباب یم دا کبابی ده

خراب خراب یم  
کباب کباب یم  
د ساقی لاس کې  
گرو په شراب یم  
عمر تېرې یارانو گورئ  
پیالې کړئ پورته چې نه ودرې

کاروان روان دی  
زړه مې پرېشان دی  
ویرژلی ژوند مې  
په ماتاوان دی  
نا مراده عشقه زه دې برباد کړم  
زه دې برباد کړم نا مراده عشقه !!

## رسوا مینه

سپور می دلورو غرو له شانه راخته راخته  
سپینه رڼا په لویو دښتو خورېده خورېده  
ورمې د گلوله عطرونو سره  
شپې د شپنوله آزازونو سره  
نشې د میو له جامونو سره  
زما په لاسو کې ځنځیرونه دگناه اچول  
توبه وه ماته

زه د نېشې له پیچ و تابه اوښتم اوښتم  
دا دمچکوله گرمیو تاوېده تاوېده  
ماله سرکشو گناهونو سره  
دې د ځوانۍ له هوسونو سره  
له ډکو ډکو گیلاسونو سره  
د وصل او مینې پر ښارونو چپاوونه وهل  
حیا ویده وه

دا په مستۍ کې زما له غېږې ږنگېده ږنگېده  
زه په سینونو دگناه کې دوېدم دوېدم  
له تزیو تزیو ارمانونو سره  
له ښکلو ښکلو عذابونو سره  
د زلمیتوب له کړاوونو سره  
د سباوون رڼا د ستر پرده وچیرله  
مینه رسوا شوه

## د ارغوان سندرہ

دا د گلو امتحان دی  
که په غرونو کې توفان دی  
که د گلو نندارې ته  
سر جگ کړی ارغوان دی  
چې بل فکر او نوی ذوق  
نوی شور او نوی شوق  
زما په شعر کې نخږي

د سینونو په نغمو کې  
د بهار په ترانو کې  
د عشاقو په سینو کې  
د گلونو په خپو کې  
نوی شور، نوی آواز  
نوی طرز او نوی ساز  
آسمانوته پورته کېږي

په رگونو د زمان کې  
د خیالونو په توفان کې  
د اشعارو په عنوان کې  
د ځوانانو په ارمان کې  
نوی خیال، نوی عنوان  
سره لمبه د ارغوان  
را تاوېږي او بلېږي

## اشنا ته

هېر کړه آشنا دا تېر عمرونه هېر کړه  
باده درنيسه تېر غمونه هېر کړه  
کاروان د عمر اشنا  
کله درېزي کله صبر کوي  
پياله کړه پورته چې مهلت کم دی  
بيا به ځواني وي خو بهار به نه وي  
يا به بهار وي د زړه يار به نه وي  
زه له دې عمره اشنا  
سخت اند پښمن يم او ويړه لرم  
له دې ظالمه انتظار کم دی  
مهلت د عمر يوه برېښنا ده برېښنا  
يوه غمجنه شان خندا ده خندا  
په دې خندا کې اشنا  
يورپ لذت دی گوره لار نشي  
چې افسوسونه بيا ثمر نلري  
که زاهدان په سجاده ښه ښکاري  
رندان بيخوده په باده ښه ښکاري  
يوه گړی عقل اشنا  
عذاب عذاب دی گوره پام کوه  
چې افسوسونه بيا ثمر نلري

## چونغر ————— سلیمان لایق

راځه چې ځان له یو جهان کو پیدا  
خو لېوني او خوستان کو پیدا  
ساراته لار شواشنا  
هېر کو دا واره بندیزونه هېر کو  
په بدمستی کې خونارې ووهو

زړه مې سارا پسې ژړاوي کوي  
زما تېر عمر ته ښېراوي کوي  
راځه چې وزواشنا  
وېرېرم لاره دسارا بنده شي  
جنون به گرزي سرگردان راپسې

## د سالنگ ترانه

په لمن د هند و کش کې  
بیا د کار موزیک غږېږي  
د ماشين تر دوږو لاندې  
د هیواد انسان خوځيږي

دلته فکر د بقا دی  
ژوندی شوی په سالنگ کې  
مالیدلې معجزې دي  
د کارگرو په کلنگ کې

غرونه غرونه به هوار شي  
کار به وکړي گلونه  
سپل به مار شي سین به واوړي  
طبیعت به شي په ملونه

علم او کار سره یو شوي  
ماتوي داسختې پرېښي  
د سالنگ له زړه نه باسي  
د انسان د فکر کرښي

## هغوی چي نه هېر پري

### رحمن بابا:

خرقه پوش دی له شا هانوبې نیاز دی  
سرتري پايه حرارت دی سوزو ساز دی  
د خیال دباغ دگلو یوه وږمه ده  
د جذبو په آسمانونو کې پرواز دی

### خوشحال خټک:

یو سېلاب دی چې له لوړو را روان دی  
د پښتو او پښتنوالي قهرمان دی  
تیت یې مه بوله غورځنګ ورباندې مکره  
پس له مرگه هم د تورې ترجمان دی

### حمید ماشو خېل:

د پښتو د خوږې ژبې یکه تاز دی  
په ایجاد درنګینو کې ممتاز دی  
په هر بیت کې نڅولي دي خیالونه  
دده شعر، شعر مه بوله اعجاز دی

### سم تگ

په سفر کې له کاروانه سره سم تگ  
د پېرۍ په مقتضا قدم قدم تگ  
کوم چې باسي توفاني بېرۍ له موجه  
همدغه دی منتخب او محترم تگ

### بې موقع خندا

ما کتاب د تجربې کې دي لیدلي  
د غافل په درمات نده لمبې ختلي  
چا چې کړې بې موقع خوب و خنداده  
د برېښنا په شانې یوه خندا کې تللي

### د دنیا لار

چې دنیا ځي په هغه لار به روان شې  
په دې خپله لار به خپله سرگردان شې  
خود سري به دې له غروڅخه غور ځار کړي  
بیا په تېره څه حاصل چې پشیمان شې

### هندو کش ته

هندو کشه را روان کړه سېلاوونه  
چې له توانه پورته شوي دي دردونه  
داشیا د غرونو تا جه در نه جار شم  
څنگه نه سوځي د تا پلې او رگونه

### پت خم

محتسب که هر خو چم داحتساب کړي  
رند پوهېږي چې په زړه کې څه حساب کړي  
په قبا کې يې پت کړی خم دمیو  
که په خوله هر خو وردونه دثواب کړي

### دهرچا جهان

دا جهان که هر خو لوی او سورور دی  
خو د فکر تاخت و تاز ته یو بخر دی  
دغه یوه قطره شبنم هم ترې خلاص ندی  
چاته اوښکه د شبنم، چاته گوهر دی

### دعا

ربه را ولي توفان، توفان دکار  
نوی نسل او طبقه د ابتکار  
موره ننگ ددې وطن که په دار جگ شو  
آلوده به شي په موره هغه دار

### طلا

دا طلا چې هر سړی يې په ارمان دی  
دا قاتل د شرافت او د وجدان دی  
فلز نه دی استبداد دی تجاوز دی  
د بشر په عواطفو کې شیطان دی

### سرې ورځې

په سحر کې رڼايي د ژوندون نشته  
په ماښام کې شور د عشق او جنون نشته  
هره ورځ له بلې ورځې سره کېږي  
په سبا کې حرارت د پرون نشته

### پښتنو ته

د نجات د قافلې له سره هېر شوې  
د ژوندون ساحل نه پټو سترگو تېر شوې  
د توفان په څپو ډوب شوې خوار پښتونه  
د نفاق په سېلاوونو کې چاپېر شوې

\*\*\*

خدايه ماله د کلام زور او تأثير را  
رسا عقل، پاک ايمان، قوي تدبير را  
يا نجات د وښيارۍ له غمه را کړه  
لېونی مې کړه ددې هنر اکثير را

### ظالم ته

جگ ولاړ به دا اسمان وي ته به نه يې  
همدا راز به دا جهان وي ته به نه يې  
خلقې به ستا له ظلمه حکايت کړي  
آسوده به مظلومان وي ته به نه يې

### ابدي شرم

زه له مرگه نه وېرېزم، نه وېرېزم  
دلطفې سا په جال کې نه بندېرم  
که دځوانې معرکې پهلوان نشم  
تر ابدې به په خاورو کې شرمېرم

### ژوند

ژوند د ماتو او سپلیو سلسله ده  
یا د خوځندا ژړاوو قافله ده  
یوه برېښنا د عدم په تور کوگل کې  
د سکون په اندامو کې زلزله ده

### شرق او غرب

شرق او غرب سره یو بل ته اوښتلي  
نه پوهېږم زمانې بیا څه کرلي  
راته ښکاري دیاغي انسان له لاسه  
دې دنیا له تباهی سره منلي

### د پیسو مرض

هسي تللي یو دخپل ځان په غمو کې  
د پیسو په تموج او توفانو کې  
که انفاس د مسیحا راشي علاج ته  
مبتلا به شي په فکر د پیسو کې

### ژوندی خبره

او بنکې ندي چې له سترگو مې بهېږي  
 زړه مې ویلي شو له سترگو را تویېږي  
 که مې مړی یوه ژوندی خبره واورې  
 پس له مرگه به په خاورو کې نخېږي

### د ژوند پهلوان

بې همت وي چې له ژونده شکایت کړي  
 لېونی وي چې د تېرو حکایت کړي  
 پهلوان وي چې د ژوند په معرکه کې  
 موانع لري کوي او حرکت کړي

### ستا د زلفو کړۍ

اې سپوږمیه ستا د حسن خه تائیر دی  
 چې عالم دې د جلوی په دام کې گیر دی  
 خیالات او الهامات او زما فکـر  
 یوه کړۍ د ستا د زلفو د ځنځیر دی

### ستا نظر

بیا مې زړه د تا د زلفو په دام گیر شو  
 بیا مې خیال د تا په حسن کې اسیر شو  
 ستا نظر چې زندگي ترېنه اورېږي  
 د لایق له سینې تېر شو عالمگیر شو

**بي خونده ژوند**

زمون بېرنگه ا و بي خونده ژونده تېر شي  
سم ملت او نوى ژوند به را بر سپر شي  
ولي هيڅكله به نشي چې له خلكو  
زمون بې رنگه او بي خونده ژوندون هېر شي

**تاوده زېري**

هغه وخت چې كام له خوبه را بيدار شي  
د وطن غراو صحرا گل و گلزار شي  
زما خاورو لـره راوړئ تاوده زېري  
گوندي وي چې مې هلو كي په كرار شي

**بي عشقه زړه**

كه په زړه كې عشق د كام او هيواد نه وي  
يا په مټ كې توان توفيق د جهاد نه وي  
هسي زړه او مټ د گور چينجوته ور كړئ  
خو عامل د بې ننگي او فساد نه وي

**لوى دښمن**

كه مې لاس په كان د زرو باندې بر شي  
اور به بل كړم پې چې خاورې د ممر شي  
تر هغو به د سكي بـدي پرې نږدم  
خويي نوم نشان له غمكې نه بهر شي

### د عقل غلامی

یا د عقل لاره خوشې کړه مجنون شه  
د دنیا لــه مشاغلو را بیرون شه  
یا د عقل غلامی ته ځان تیار کړه  
سقرات شه، ارستو، افلاتون شه

### د خان خر

کوم ملت چې خر د خان وي ملت نه دی  
چې د خپل قوت نادان وي ملت نه دی  
چې د نورو له ویا له څخه ویرېږي  
او غافل د خپل توفان وي ملت ندی

### زما قلم

زما قلم به هله لوړ او محترم وي  
چې د بنمن د استبداد او د ستم وي  
چې د خلکو د دردو رازونه وایي  
خدا یه وي به چې هغه زما قلم وي

### زور نظام

مکتب غم، اداره غم، کلی او کور غم  
میندې غم، پلرونه غم، نیایي او ترور غم  
د زلمه نظام له ظلم او له فساد  
په وطن باندې راگرزي کور په کور غم

### انقلاب ته

رب دې راوله اې پلاره انقلابه  
اې زمونږ عالي مکتبه اې کتابه  
دا وطن په ظلم هسي خراب شوی  
چې فاسد دی له یوششه تر تهدابه

### انقلابي سر

سر هغه دی چې په اور د انقلاب کې  
په لمبو کې، په توفان کې، په سېلاب کې  
دمزدور او د بزگرد حق لپاره  
خړېدلی وي ددایه سره تناب کې

### نن او پرون

دنن اوښکې د سبا ورځې توفان دی  
دنن طفل د راتلونکي پهلوان دی  
ددنیا په زور غره نشي حاکمه  
ستاجهان سبا د بل سړي جهان دی

### انسان ته

هلکتوب په لوست اولیک کې درنه تېر شو  
په ځوانۍ کې حرص د مال درنه چاپېر شو  
په زړښت کې سمه شمه د سهار یې  
خوک چې زوړ شونان توان، چې مړ شو هېر شو

### د قربانی ځای

په کوم ځای کې چې د علم ډېره بل شي  
یا د فکر لمبه و خوځي جل بل شي  
د پټنگ په شاني ځان ترېنه قزبان کړه  
چې سینا دې له اړو څخه خجل شي

### ځوان اوزور

ځوان هغه وي چې د ځوان فکر خاوند وي  
نه هغه چې د اوهامو په دام بند وي  
سل ځوانان دې تر هغه زاړه قربان شي  
چې خاوند دنوي رنگ او نوي خوند وي

### له ځوان څخه گيله

ځوانه ډېر ډېر گيله من يم ستا له کاره  
ستا له فکره، ستا له پوهې، ستا له ډاره  
په نغو کې دې د ژوند سندرې نشته  
کام ته نه شې پوهولای سمه لاره

### پا خپره زلميه

ستا په مخ باندې جهان گل و گلزار دی  
ستا په مټ د ژوندانه دار و مدار دی  
د غفلت له خوبه — پا خپره زلميه —  
چې جهان دې دجلوې په انتظار دی

### د وطن ځوان

هغه ځوان چې د وطن په درد سوځېږي  
که سل ځله پر مخ لوېږي پورته کېږي  
ما ترې زر ځله قربان او صدقه کېږي  
چې د مرګ په پوله ناست دی لا خوځېږي

### فرعون ته موسا

ظالمان که فرعونان وي ته موسا شه  
د ناتوان او د مظلوم د لاس عصا شه  
سرکشان که په نشتر زړونه زخمي کا  
ته ملهم او د زخمي د زړه دوا شه

### د ځوانې عقیدې پهلوان

نه په ځوان عقیده من یم نه په زور  
نه په لوڅ او نه په وږي، نه په موږ  
چې د ځوانې عقیدې پهلوان ته وي  
پسې نه گرزم که گرم وي که سوږ

### له خلکو سره یو ځای

ځوانه ځان لپاره ژوند څه ژوندون نه دی  
گوره پام کېږه دا سبا دی پروږ نه دی  
خو د خلکو په غمونو کباب نه شي  
هغه تیره د سارا ده، لرمون نه دی

### رښتونی ځوان

ځوان هغه دی چې فاتح له دنیا تېر شي  
نه هغه چې په دامونو کې چا پېر شي  
چې کړه وړه یې دا دگا رونه شي تا ريخ ته  
نه هغه چې له پېړيو څخه هېر شي

چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

# اروپايي شاعران

## اروپایي شاعران

له څه مودې رادورې مې غوښتل له اروپایي شعرونو سره دځوانو پښتنو شاعرانو او لیکوالو د بلدولو لپاره د اروپایي شاعرانو ځیني شعرونه په پښتو شعر ترجمه کړم مگر د وخت تنګسټیا دا هیله وځنډوله. اوله شپږو میاشتو راپه دېخوا ددې هیلې د پوره کولو شونتیا لاس ته راغله او مادغه کار پیل کړ او اروپایي شعرونه مې لکه د هغوی اصل پښتو ته را وړول. ددې زیار د لومړنۍ نمونې په ډول مې د «پوشکین»، «لرمنتوف» او «پتوفی» څو شعرونه د دوی له لنډې پېژندګلۍ سره په همدې دفتر کې وړاندې کړل. البته بېلې ژبې حتی یوه وا حده ژبه هم چې کله په متفاوتو فرهنگونو کې سره جلا شوې وي، تر عامو اشتراکوتو ور هغه خوا، خپلې ځانګړې او جلا مقولې اصطلاحات او فرهنگي احکام لري چې له نورو ژبو سره د هنري راکړو ورکړو او د ژباړلو او راژباړلو په چاره کې ستونځې رامنځ ته کوي او حتی کله دغه راکړه ورکړه ناشوني کوي او هغه متل رښتونی کېږي چې وایي: «د شعر ژباړونکی ځاین دی.» ماد ژباړل شویو شعرونو د وزن او غاړه ایزې ځانګړتیا او د قافیو درعایت لپاره کله یو لفظ یا جمله په ژباړل شوي متن باندې زیاته کړې ده خو ددې لپاره چې د ترجمې امانت رعايت شي هغه مې په قوسونو کې دننه راوستي دي ترڅو اصلي متن یې درکه نشي.

د پتوفی له «غروب» او د لرمانتوف «د ژوند جام» نه پرته، په نورو ټولو شعرونو کې د هغوی د وزن، قافیې او سندریز آهنگ اصالت ساتل شوي دي او بې له هر راز فني تصرف څخه، د خپلو ژبو په اصلي رنگ کې پښتو ته را وړول شوي دي.

## الکساندر سرگیویچ پوشکین

ستر روسی شاعر الکساندر سرگیویچ پوشکین د ۱۷۹۹ کال د جون د میاشتې په شپږمه نېټه په مسکو کې زېږېدلی دی. خپل لومړنی شعر یې له لومړنۍ زده کړې وروسته، په لېسه کې ووايه. له زده کړې وروسته دباندینو چارو په وزارت کې په کار بوخت شو، خو خپل ټول وخت یې په ادبیاتو تېر کړ. په ۱۸۲۰ م کال کې د «روسلاڼ او لودمیلا» خپرېدو پر شهرت ورکړ. پوشکین لا زده کوونکی و چې انقلابي ټولنې ته نږدې شو او ددې ټولنې مفکورو دده په ټولو آثارو اغېزه وکړه. پوشکین دخپلو څرگندو انتقادونو له کبله یو ځل د روسیې جنوب ته او بل ځلي یوه کلي ته تبعید شو.

په ۱۸۲۵ م کې د روس نظامي افسرانو یونا کام بغاوت وکړ. ددې بغاوت څخه وروسته تزاری حکومت غوښتل پوشکین خپلې خوا ته جلب کړي نو له تبعید څخه یې بېرته راوغوښت خو پوشکین د پاخون دمفکورو پلوی پاتې شو او په دې وخت کې یې داسې شعرونه ولیکل لکه «سایبیریا ته» چې په دې مجموعه کې چاپ شوی دی. له همدې کبله دروسیې دمرکز واک لرونکو، له ده څخه کرکه کوله، او دده په بڼه یې توولگاوه. ددې توروونو په نتیجه کې پوشکین دیوه فرانسوي نظامي افسر سره چې دتزار په چوپړ کې و، په مخامخ دوئل کې ټپي شو او دوه ورځې وروسته مړ شو. دا واقعه د ۱۸۳۷ م کال د جنوري په ۲۷ پېښه شوه. پوشکین تر اوسه دروسیې د ادبیاتو تر ټولو ستر او محبوب شاعر پاتې شوی دی.

دپوشکین ستر آثار دادي:

په شعر کې د «یوگني اونیگین» منظوم ناول، «پولتاوا»، «مسي

## چونغر \_\_\_\_\_ سلیمان لایق

سپور»، او په نشر کې د «دبروسکي» اود «کپتان لور» ناولونه او نور.

### انعکاس

کوم وخت چې په لوی ځنگله کې غږ دځناورو شي  
يا چې د ترم له خولې نه پورته يوه خبره شي  
کوم وخت چې له ورېځونه، د تالندې آواز شي خور  
يا د غونډۍ شا نه کومه پېغله په سندرو شي  
ته په تش ما حول کې بيا هغه غبرگوي بېرته  
هر چاته د خپلې خولې خړې اوروې بېرته

ته په غږ د تالندې، برېښنا او د خپو خبر  
ته په (سويو سترو) آوازونو د شپڼو خبر  
ته هر چا او هر شي ته، دده د غږ ځواب وايي  
ته د ټولو واړو په نغمو او ترانو خبر  
تاته مگر څوک ستا د سندرو ځواب نه وايي  
اې شاعره يو ستا د خبرو ځواب نه وايي

## انچار

د سوځوونکو شغلو دلا ندې  
په یوه وچه لویه بېد یا کې  
انچار ولاړ دی او پیره کاندې  
یواځنی دی ټوله دنیا کې

دې تریو د بښتو دی زېږولی  
د خپل غضب په ورځو شپو کې  
بیا هرې څانګې تې څخولي  
زهر په پاڼو او په رینو کې

بیا چې گرمي شي، دده له لښتو  
او بځن زهرونه ورو ورو څخېږي  
خو چې ما بښام شي، په پلنو دښتو  
زهر شي غوټه راڼه ځلېږي

که یوه گرزانده وریځ پیدا شي  
او په دې ونه را وورېږي  
دو نو څانګونه، بیا جلا شي  
د زهر و څاڅکي، په ریڼ څخېږي

## چونغر ————— سلیمان لایق

۱- انچار: د زهرو ونه

شدید یو امر یو سړي بل ته  
ور کړ چې لار شه تر اې انچاره  
هغه هم لار شو، دغه اجل ته  
او بېرته راغی تر بل سهاره

د مرگ شوده یې راوړه ناچاره  
هغه ظالم ته له مجبوری نه  
پر مخ یې راغله د خولو لاره  
حال یې خراب شو له کمزوری نه

پر خاورو پرېوت تر کیردی لاندې  
لکه چیچلی چې وي تور مار  
پر مخ د خاورو، په ځمکه باندې  
په پښو کې مړ شو دخپل سر کار

په هغو زهرو یې آلوده کړل  
ظالم فاتح د مرگي غشي  
بیا یې ملکو ته د گاونډیانو  
د مرگ لپاره هغه کړل خوشي

## وریخ

ای دورک شوي توفان ، وروستی وروستی وریخی  
همدا یواځې ته یې ، په شنه آسمان کې خوځې  
ایکې یواځې ته یې ، چې غمجن سیوری کوي  
یواځې ته (په موزه) ، خوشحاله ورځ غموې

یوه شپه مخ کې دې وه ، مخه د هسک پوښلې  
او هیبتنا کې برېښنا ، ته وې په غېږ نیولې  
مېهمه تالنده دې ، (زمونږ پر سر) کوله  
ناروغه ځمکه دې هم ، په باران او بوله

ورکه شه وخوځېږه ، اوس ستا موده پوره ده  
توفان تري تم شوی ، او ځمکه هم تازه ده  
د ونو پاڼو باندې ، باد تېروي لاسونه  
اوله آسمانه شپي ، د ستا خواره پوځونه

## ک... (۱)

هغه خوره شېبه په یاد ده زما  
چې مې نظر کې ته له ورا شولې  
لکه یو ښکلی الوتونکی خیال  
لکه یو پاک ښایست پیدا شولې

ډېر وخت د تا لطیف آواز راته  
د نامېندی دغم اوږدو شېبو کې  
ښکلی تصویر مې دې په خوب لیده  
د شور ما شور په بدو اندېښنو کې

کلونه تلل، یاغي ټکان د توفان  
پو او پنا کړل پخواني خوبونه  
ستا آسماني صورت او ښکلی آواز  
هېر مې شول واړه (لکه هېر خوبونه)

په لري ځای کې ورو ورو ورځې زما  
په تیاره بند کې تېرېد لې هدر  
نه بل ژوندون، نه بل الهام، نه مینه  
نه بل معبود، اونه داوښکو اثر

## چونغر ————— سلیمان لایق

۱- ک...: د شاعر د معشوقې پټ نوم

روح ته مې وخت د وینېږدو راغلی  
بیا مې نظر کې ته له ورا شولې  
لکه یو ښکلی الوتونکی خیال  
لکه یو پاک ښایست پیدا شولې

زړه مې رپېږي د خوښۍ له زوره  
ځکه چې بیا یې شول ورک شوي پیدا  
هم یې ژوندون، هم یې الهام، هم مینه  
هم یې معبود، هم یې د مینې متا

## سایبیریا ته

د سایبیریا د ځمکې زړه کې  
و ساتئ خپل ویاړ جن زغمونه  
ستا سو غمجن کار به ورک نشي  
نه د افکارو لوړ پروازونه

هیله چې خور ده د بد مرغيو  
بیا به د ستاسي تیاره زندان ته  
سترزیري خپور کړي د خوشحالیو  
مطلوب فرصت به راشي زمان کې

مینه دوستي به ستا سي مکان ته  
له تیارو ورونو درننه کېږي  
لکه دا اوس چې ستا سو زندان ته  
زما غږونه آزاد آزاد رسېږي

مات به شي واده دا ځنځیرونه  
بنديخانې به ږنگې شي بېرته  
وابه وړئ ورو کې هر کلیونه  
ورونه به در کړي تورې په بېرته

## د ژمي ما بنا م

آسمان تیاره دی واورین توفان کې  
په گردلو کې واورې خرخېږي  
د عناورو په شان سوران کې  
د ماشومانو په خېږ ژړېږي

کله یو وارې زوړ بام د پاسه  
خورو وښو کې په شور ماشور شي  
لکه ناوخته پر دیس ناخا په  
کمر کې وهي ، غلط ترې لور شي

زموږ غریبه زړه جونگره  
سخته غمجنه ، زیاته تیاره ده  
پر تا زما بدې کی (۱) څه له  
د کمر کې مخ کې چوپیا خوره ده؟

یا د توفان کړیکجن آواز کې  
یې سترې شوې ، ستوما نه شوې  
یا د سنیو د خرخ آواز کې  
د خوب په تال یې پرېشانه شوې

---

۱ — بڼه کی: د بڼی اسم تصغیر دی، له دې څخه د پوښکین مراد خپله دا یې ده چې دی یې له

## چونغر ————— سلیمان لایق

وړکتوبه روزلی او لوی کړی دی .

ای زما د خوارې خوانی ملگرې  
راځه چې وچینو داشرابونه !!  
راځه چې غم ته پیالې کړو سپرې  
یوڅه خوشال کړو خپل غمجن زړونه

ماته سندرې د مرغه (۲) وایه  
چې څنگه اوسې نورو ملکوکې  
ماته سندرې د پېغلو وایه  
چې اوبه وړې سهار سپېدو کې

آسمان تیاره دی واورین توفان کې  
په گردلو کې واورې څرخېږي  
د ځناورو په شان سوران کې  
د ماشومانو په څېر ژرېږي

ای زما د خوارې خوانی ملگرې  
راځه چې وچینو داشرابونه  
راځه چې غم ته پیالې کړو سپرې  
یوڅه خوشحال کړو خپل غمجن زړونه

---

۲- یوه فلکلوري منظومه افسانه ده چې دایې به د پوښکین په ماشومتوب کې دهغه

## چونغر ————— سلیمان لایق

دویدہ کولو پاره ورته ویله .

### اریون<sup>(۱)</sup>

موزه ډېروو په بېړۍ کې  
دراوه ځینو بادبان  
نورو گردو په یو آن  
پارو گان وهل بېړۍ کې

زمونږ پوخ رهبر چوپیا کې  
پر سکان تکیه کوله  
او بېړۍ یې چلوله  
د سکوت په منتها کې

زه ډاډه ویسا په ځان  
او سندرې مې ویلې  
ما نهو گانو اورېدلې  
ناڅاپي راغی توفان

واړه مړه شول په بېړۍ کې  
برېښنا، تالندې، توفان  
زه مرموزه غزلخوان  
یواځې واچولم زی کې

---

۱- اریون: دلرغوني یونان یو شا عردی. افسانه روایت کوي چې یو وخت سمندري غلو د اریون په بېړۍ باندې حمله وکړه، یرغلگرو غوښتل چې اریون مړ کړي او مال یې ولوتي. اریون اجازة واخیسته چې ترمرگ دمخه خپله سندره ووایي. اریون سندره وویله او ورپسې یې ځان سمندر ته وغورځاوه. سمندري «دلفین» چې د اریون سندرې یې په زړه سخت اغېز کړی و، هغه یې واخیست او د سمندر ځناوې ته یې ویوست. پو

## چونغر \_\_\_\_\_ سليمان لايق

شکين دا ترانه دخپل وخت په ځانگړو پېښو با ندې ليکلې او همغو ته پکې اشاره کوي.

بولم تېرې ترانې  
د(رانه) لمر وړانگولاندې  
ديوې لويې پر ښې وړاندې  
وچوم لندې چامې

## بندي

زه ترشایم د جالونو د لنډې بنديخانې  
تما شه کوم په بند کې دیوې ځوانې باښې  
ارمانجن اشنا له ورايه رپوي خپل وزرونه  
خوځوي تر کر کې لاندې ډک له وینو خورا کونه

کله ووهي مشوکه، کله ما پلو ته گوري  
لکه فکر کې یې کوم شی (غلی) زما لپاره ښوري  
په کتو او آوازونو اشارې کوي وما ته  
غواړي ووايي چې: راشه والوزو لویې فضا ته

موز آزاد مرغان یو وروره، راخته وخت دی چې تېرېږي  
راخته والوزو اې ځای ته چې تر ورېځو غرنسکارېږي  
هغه ځای ته چې هغه کې دشنه بحر ناظران یو  
هغه ځای ته چې یواځي زه او با د یې خاوندان یو

## دواکڅ<sup>(۱)</sup> ترانه

ولي دخوښۍ آواز چوپ شوی دی  
ای دساتېری سندر و پورته شی!  
تل دې نرمې پیغلې خونې ښځې وي  
موز سره چې عشق درلودلی دی

ډک کړئ گیلاسونه خپل  
تل د گیلاسونو ته  
تیگو شرابونو ته  
واچوئ گوتگی خپلې

راشی گیلاسونه سره پورته کړو  
تل دې وي شعرونه، تل دې عقل وي  
وخلېږه ته ای مقدس لمره!  
هسي چې خراغ سپېدو ته ژېړ ښکاري  
دغسي (غلط) او درواغجن حکمت  
لمر د ابدی عقل ته ژېړ ښکاري  
خپله رڼا بایلي آخر ورکه شي  
تل دې وي لمر، ترژمی دې ورکه شي!

---

۱- دلرغوني یونان د شرابو او خوښۍ رب النوع .

## پټه مینه

ماله تا سره لرله پټه مینه  
ښایي مړه نه وي دامینه زما په زړه کې  
ځکه زه غواړم چې تا په تکلیف نه کي  
مگر تا به رپروي نه دغه مینه

ماله تا سره لرله غلې مینه  
په چوپیا کې په حسد او محجوبۍ کې  
داسي پا که حقيقي سپېڅلې مینه  
خدای کړي نوريې ولري هومره پاکۍ کې

## دیادگار خلی

ما مجسمه ده جوړه کړې ځان د پاره  
پټه به وایښه نه کړې هغې ته دولس لار  
پورته اوچت شوی د سکندر تر یادگار  
خلی زما دکار

هېڅ وخت به مې نشم ځکه روح به مې سندرو کې  
زیاته تر بدن پاتې شي تل به وي ژوندی  
يو شاعر که پاتې وي ژوندی به يم خبرو کې  
پر ټوله نړۍ

لویه روسیه به گرده پېژني زما مقام  
هر روسی ملت به زمانوم وړي په بناغلي شان  
واړه سلاوان او تنگوسان او فنلنډان په کام  
کلمک دیابان

ډېر وخت به له دې سببه يم په خلکو گران  
چې مې په خپل وخت کې ښه احساس که را بیدار  
ظلم کې مې یاده آزادي کړه او احسان  
ومې غوښت په خوار

باید د شاعر مهارت کېږدي خدای ته غاړه  
نه له چا وډار شي نه پابند شي دا احسان  
ومني ستاینه وي که توروي په ځان دواړه

## چونغر ————— سلیمان لایق

لرشي له نادان .

### لرمانتوف

لرمانتوف (۱۸۴۱ م - ۱۸۱۴ م) دروسيې دادبیا تو تر ټولو لوړه رومانتيکه خبره ده . دې ستر ادبي نابغه تش ۲۶ کاله ژوند وکړ او که چېرې ژوندی پاتې شوی وای خامخا به دیورپ په شاعرانو کې بې سا ري مقام ته اوچت شوی و .

لرمانتوف په ۱۸ کلنۍ کې د تزار گا رد ته داخل شو او د عمر په ۲۲ کلنۍ کې یې «د شاعر مرگ» مشهور او بې ساري شعر د پوښکین د مرگ په مناسبت ولیکه او له همدې وخت څخه یې شهرت ته مخه کړه . دی دخپل وخت په رږیم باندې دانتقاد له کبله قفقاز ته تبعید شو . دی هم د پوښکین په شان په دوئل کې وېرل شوی دی . دده په باره کې ویل شوي دي : «یو مرغه و چې له جنته راغلی و او په لنډه موده کې چې د قفس زنداني و، داسي نارې یې وکړې چې له جنته راتلې .» مادلته په چونغر کې دده شپږ شعرونه پښتو کړي دي .

دلرمنتوف تر ټولو مشهور آثار دادي : په قصیدو کې «دیمون» او «مه خبری» . په ناولونو کې «د پېړۍ قهرمان» او په منظومو ډرامو کې «مسکو» .

## بادبان

یواځي یو بادبان د سمندر په شنه غبار کې  
له لرې مټکې ښکاري او سپینچک شاني ځلېږي  
په لرې هیوادو کې څه تپوس کړي څه شی غواړي؟  
په خپل ښکلي هیواد کې (خدا زده) څه ترې پاته کېږي  
بادونه غوره اړ کړي، څپې یوه په بله اوږي  
شا تیر د باد له زوره یوه خوا بله خوا کېږي  
نه، نه! په سمندر کې ښکمر غي نه لټوي  
او نه له ښکمر غي نه چېرې تښتي یا پټېږي  
تر سپین بادبان د لاندې شنې رڼې اوبه د بحر  
له پاسه پې د لمر زرینې وړانګې پې خورېږي  
لیکن یاغي بادبان د توفانو هوس لري  
ممکن په توفانو کې ښکمر غي موندله کېږي

## دژوند جام

په پټو سترگو مو شونډان دژوند په جام ایښي  
د هیلو لار کې مو گا مونه ټول ناکام ایښي  
موره بې ځایه تودې اوښکې تویوو وړ با ندې  
غمي د اوښکو مو د جام په زیو خام ایښي  
د مرگ شېبه به زموره لږه سترگو پرده لري کاندې  
وابه خلي ټول هغه چې موره ځانله تمام ایښي  
ها وخت به پوښو چې دژوند جام لاپخواتش و  
موره غولېدلي وو کنه دی په رښتیا تش و

## کمر

طلایی ورېځي د لـو کمرې  
په سینه باندې شپه کـړله تېره  
سبا د وخته لوبغاړې ورېځه  
په شنه آسمان کې لارله لري

په کمر پاتي یولونداثر شو  
یکي یواځي هلته ولاړ و  
په یوه ژور فکر کې لاړ و  
چوپې صحرا ته په ژړا سر شو

## وریخی

داسمان وربځو تل پردېسانو!  
په شنه آسمان کې د در لرونو  
زما په شانې تل سرگردانو  
له گران شمال نه جنوب ته تلونو

څوک شېرې تاسې؟ آیا تقدیر دی؟  
یا پټ حسد دی، یا ښکاره کېن دی؟  
آیا د جرم دغه تأثیر دی؟  
یا د دوستانو تور او نا ورین دی؟

نه هسې نه ده ، پټو<sup>(۱)</sup> خپه کړئ  
ستا سې نه حس شته او نه دردونه  
همېش آزادي ، همېش سړې یی  
نه مو وطن شته ، نه تبعیدونه

## چونغر ————— سلیمان لایق

۱- پتو یعنی پتو او کروندو په خپلې بې بدلونه بڼې خپه کړئ او لېږد ته یې وهڅولئ.  
شاعر غواړي د شعر په ژبه ووايي چې دلته ځمکه او ماحول یو رنگ او بې بدلونه دی.

♦ ♦ ♦ ♦

په لوخ غره کې د وحشي شمال د پاسه  
ده ولاړه د کاج یکې یواځې ونه  
له درانه خوږه کږه وږه زنگېږي  
د سپینکې واورې جامه ورباندې پلنه

همېش خوب وینې چې لري په صحرا کې  
هغې سیمې کې چې لمر ترینه راخېژي  
پر تاوده کمره غمجنه او یواځې  
د خرما بڼایسته ونه راشنه کېږي

♦ ♦ ♦ ♦

تش یوزه راخم پلو د لویې لار ته  
په غبار کې ډبرینه لار ځلیري  
چوپې دښتې غوړ نیولی خدای دربار ته  
او یو ستوری هغه بل سره غږېږي

د آسمان هریوشی دروند دی او متین دی  
مځکه غلې ویده شوې شنه رڼا کې  
مگر ولي زما زړه له غمو شین دی  
ارماني یمه د کوم شي په سودا کې؟

دهېڅ شي منتظر نه یم له خپل ژونده  
او نه کړم په هېڅ تېر شوي افسوسونه  
آزادي غواړم یواځي له دې بنده  
هېرېدو ته د ځان غواړمه خوبونه  
مگر خوب، نه دلحد ساړه خوبونه  
هسي خوب چې په کوگل کې مې رېږي  
د ژوند واړه طاقتونه، قوتونه  
او سینه کې مې سا بنکته پورته کېږي

چې کری، شپه ورځ، د مینې په باره کې  
ماته ووايي یو خوږ آواز سندرې  
شنه خپری مې سردپاسه (په نخره کې)  
سر را کوز کړي راسره وکړي خبرې

## پتوفي

ساندور الكساندر پتوفي (۱۸۲۳ - ۱۸۴۹) دمجارستان تر  
ټولو لوى شاعر دى او تش ۲۶ كاله ژونديې كړى دى. پتوفي نه يواځي  
يو ستر شاعر بلكې دمجارستان يو ستر ملي اتل هم دى.

## غروب

لمر لکه مړاوی گل د ځمکې په لور  
سر ټیټوي او بنکته کېږي پسې  
دده له سره او طلايي جام خڅه  
ورو ورو دنور پانې تویېږي پسې  
ددنیا گۍ له شوره ډکه ورځه  
ورو ما بڼامېږي او چوپېږي پسې  
په دې ما بڼام کې دناقوس شرنگهار  
غور ته له لري رارسېږي پسې  
داڅه زړه وړونکې آسماني نغمه ده  
چې له دې ستورې را بهېږي پسې  
له هغه لري بڼایسته ستورې!!  
له اې آزاده وارسته ستوري!!

## چونغر \_\_\_\_\_ سلیمان لایق

یا دونه :

د پوشکین او لرمانتوف شعرونه د افغانستان را دیو دروسي تر  
جمن او سلا کار  
«ایگور سوچنکو» په مرسته او زیار پښتو شوي او مؤثق شوي دي،  
که څه هم هغه اوس پور پرېکړی او هغې نړۍ ته تللی دی خو زه د ژوند  
تر پایه دهغه ددغه احسان منونکی یم.

**Get more e-books from [www.ketabton.com](http://www.ketabton.com)**  
**Ketabton.com: The Digital Library**